

LUNDS UNIVERSITET
Ekonomihögskolan

Företagsekonomiska institutionen

FEKH69

Examensarbete i redovisning på kandidatnivå, 15 HP

VT 2019

Effekter av IFRS 16 ur ett jämförbarhetsperspektiv

Författare:

Everum, Annette

Hellberg, Robin

Ivarsson, Emma

Handledare:

Peter W. Jönsson

Förord

Vi vill i denna uppsats först och främst rikta ett stort tack till vår handledare Peter W. Jönsson som under arbetets gång varit ett stöd och en vägledare. Vi vill även tacka Antonio Marañon för hjälpen att besvara våra frågor gällande statistik. Dessutom vill vi tacka alla andra fakultetsmedlemmar som funnits till hands när vi behövt vägledning och expertis.

Lund, 2019-05-31

Annette Everum

Robin Hellberg

Emma Ivarsson

Sammanfattning

<i>Examensarbetets titel:</i>	Effekter av IFRS 16 ur ett jämförbarhetsperspektiv
<i>Seminariedatum:</i>	2019-06-05
<i>Ämne/kurs:</i>	FEKH69, Examensarbete kandidatnivå i redovisning, 15 högskolepoäng
<i>Författare:</i>	Annette Everum, Robin Hellberg och Emma Ivarsson
<i>Handledare:</i>	Peter W. Jönsson
<i>Fem nyckelord:</i>	Jämförbarhet, leasing, IFRS 16, kapitalisering, nyckeltal
<i>Syfte:</i>	Syftet med denna rapport är att beskriva och analysera de initiala effekterna av implementeringen av IFRS 16.
<i>Metod:</i>	Uppsatsens utgår från en kvantitativ forskningsstrategi. En undersökning av årsredovisningar och beräkning av fem olika nyckeltal innan och efter införandet av IFRS 16 har genomförts. Nyckeltalen har använts för att uppfylla syftet om att undersöka om effekterna av IFRS 16 är i linje med IASBs prognoser och tidigare forskning.
<i>Teoretiska perspektiv:</i>	Det teoretiska perspektivet tar grund i den normativa redovisningsteorin och IASBs föreställningsram. Fokus ligger på den kvalitativa egenskapen jämförbarhet. Dessutom presenteras kort konceptet ekonomisk innebörd framför juridisk form och slutligen en beskrivning av valda nyckeltal.
<i>Empiri:</i>	Det empiriska materialet baseras på årsredovisningar från 18 företag i tre olika branscher.
<i>Resultat:</i>	Generellt har effekterna på nyckeltalen varit som förväntat men vi har funnit avvikelser i EBT samt ROA i förhållande till tidigare forskning och IASBs förväntningar. Undersökningen har även resulterat i att flera indirekta effekter av IFRS 16 identifierats. Vi ser att IFRS 16 kan leda till djup jämförbarhet men att det finns faktorer som kan bidra till icke-konvergen jämförbarheten.

Abstract

<i>Title:</i>	Effects of IFRS 16 from a comparative perspective
<i>Seminar date:</i>	2019-06-05
<i>Course:</i>	FEKH69, Degree Project Undergraduate level, Business Administration, Undergraduate level, 15 University Credit Points
<i>Authors:</i>	Annette Everum, Robin Hellberg och Emma Ivarsson
<i>Advisor:</i>	Peter W. Jönsson
<i>Key words:</i>	Comparability, leasing, IFRS 16, capitalization, key ratio
<i>Purpose:</i>	The purpose of this report is to describe and analyze the initial effects of the implementation of IFRS 16.
<i>Methodology:</i>	The essay is based on a quantitative research strategy. A survey of annual reports and calculation of five different key ratios before and after the introduction of IFRS 16 has been implemented. The key ratios have been used to fulfill the purpose of investigating whether the effects of IFRS 16 are in line with IASB's forecasts and previous research.
<i>Theoretical perspectives:</i>	The theoretical perspective takes root in the normative accounting theory and IASB's performance framework. The focus is on the qualitative property comparability. In addition, the concept of substance over form is presented briefly and finally a description of selected key ratios.
<i>Empirical foundation:</i>	The empirical material is based on annual reports from 18 companies in three different industries.
<i>Conclusions:</i>	Generally, the effects on key figures have been as expected but we have found deviations in EBT and ROA in relation to previous research and IASB's expectations. The investigation has also resulted in several indirect effects of IFRS 16 being identified. We see that IFRS 16 can lead to deep comparability but that there are factors that can lead to non-convergent comparability.

Förkortningar

EBIT	Earnings Before Interest and Taxes
EBITDA	Earnings Before Interest, Taxes, Depreciation and Amortization
EBT	Earnings Before Taxes
EU	Europeiska Unionen
FASB	Financial Accounting Standards Board
IAS	International Accounting Standards
IASB	International Accounting Standards Board
IASC	International Accounting Standards Committee
IFRIC	International Financial Reporting Interpretations Committee
IFRS	International Financial Reporting Standards
ROA	Return On Assets
US GAAP	United States Generally Accepted Accounting Principles

Innehållsförteckning

Förord	1
Sammanfattning	2
Abstract	3
Förkortningar	4
Innehållsförteckning	5
1. Inledning	7
1.1 Bakgrund	7
1.2 Problematisering	8
1.3 Syfte	12
1.4 Avgränsningar	12
1.5 Disposition	12
2. Institutionalialia	13
2.1 IAS 8	13
2.2 IAS 17 och IFRS 16	13
2.3 Fördjupning: Behovet av förändring	14
2.4 Fördjupning: Intentioner och farhågor	15
3. Teoretisk referensram	19
3.1 Normativ redovisningsteori	19
3.2 IASBs Föreställningsram	19
3.2.1 Jämförbarhet	20
3.3 Ett jämförbarhetsramverk	21
3.4 Nyckeltal	23
3.4.1 EBITDA, EBIT & EBT	23
3.4.2 Vinstmarginal	24
3.4.3 Räntetäckningsgrad	24
3.4.4 ROA	25
3.4.5 Skuldsättningsgrad	25
4. Metod	27
4.1 Övergripande forskningsstrategi	27
4.1.1 Forskningsdesign	27
4.2 Litteraturgenomgång	27
4.3 Urval	28
4.3.1 Detaljhandelsbranschen	29

4.3.2 Flygbranschen	29
4.3.3 Telekombranschen	30
4.4 Arbetsgång	30
4.4.1 Exempel på arbetsgång	30
4.5 Studiens tillförlitlighet	33
4.5.1 Reliabilitet	33
4.5.2 Validitet	34
5. Resultat och analys	35
5.1 Andel leasing	35
5.2 Nyckeltal	36
5.2.1 EBITDA, EBIT & EBT	37
5.2.2 Vinstmarginal	39
5.2.3 Räntetäckningsgrad	41
5.2.4 ROA	43
5.2.5 Skuldsättningsgrad	45
5.2.6 Norwegian	46
5.3 Effekterna enligt IASB	47
5.4 Jämförbarhet utifrån ett jämförbarhetsramverk	49
6. Slutsats och diskussion	51
6.1 Slutsatser	51
6.2 Diskussion	52
6.2.1 Förslag på vidare forskning	55
Referenslista	56

1. Inledning

I detta inledande avsnitt redogörs för den grund som föreligger gällande redovisningens utveckling. Därefter sker en diskuterande problematisering kring området för att slutligen nå fram till syftet med uppsatsen. Avslutningsvis presenteras dispositionen för att ge läsaren förståelse för uppsatsens upplägg.

1.1 Bakgrund

Sedan lång tid tillbaka har redovisningsekonomer använt någon form av ramverk för sin redovisning. Den normativa redovisningsteorin utgår från antagandet att den information som användare av finansiella rapporter behöver ska omfattas av riktlinjerna som behandlar hur dessa rapporter ska framställas. IASB ger ut en föreställningsram som tar fasta på den normativa redovisningsteorin genom att beskriva vad de finansiella rapporterna ska innehålla (Deegan & Unerman, 2011). Föreställningsramen ska fungera som vägledare för både normgivare och beslutsfattare som använder finansiella rapporter och anger därför ett antal egenskaper som rapporterna ska besitta. En av dessa egenskaper är jämförbarhet vilken hjälper användare av informationen att jämföra olika företag eller samma företag under olika perioder (Marton, Lundqvist & Pettersson, 2018). För att uppnå jämförbarhet krävs det att olika företag använder samma redovisningsmetoder för liknande ekonomiska transaktioner samt använder dem på ett konsekvent sätt (Deegan & Unerman, 2011). Att lika ekonomiska transaktioner ska redovisas lika har kritiserats med grunden att en transaktion kan tolkas olika i olika länder och kulturer. Fler metoder skulle ge större möjlighet att ta hänsyn till omständigheter som kan finnas i olika länder och företag (Zeff, 2007). Även Deegan och Unerman (2011) diskuterar om det verkligen är fördelaktigt för länder med olika legala system, finansiella system och kulturer att tillämpa samma standarder med så många underliggande olikheter.

En term som blivit omtalad inom redovisningen är att redovisa enligt ekonomisk innebörd framför juridisk form. Denna term användes tidigare av många normgivare och enligt IASB definierades uttrycket som att redovisningen av en ekonomisk transaktion i ett företag skulle spegla den ekonomiska innebörden framför den juridiska formen för att därmed ge en

tydligare bild av den ekonomiska positionen (Baker & Hayes, 2004). FASB, den amerikanska motsvarigheten till IASB, frångick sin definition av ekonomisk innebörd framför juridisk form då uttrycket ansågs vara självklart (Johansson, 2010). Då även IASB frångått sin definition av uttrycket så kan det antas att de haft samma tanke. Eftersom finansiella rapporter till stor del framställs för att attrahera intressenter såsom investerare och kreditgivare krävs det att intressenterna kan göra en jämförelse mellan olika företag för att kunna göra en rättvis bedömning vid beslutsfattande. Detta kräver att rapporterna redovisas på ett konsekvent sätt där samma metoder används vid framställningen (Deegan & Unerman, 2011).

1.2 Problematisering

IFRS 16 är det senaste exemplet på att redovisningen går mot ekonomisk innebörd framför juridisk form. I januari 2016 fastställdes den nya standarden som innebär en reglering för hur leasingavtal ska redovisas (Marton, Lundqvist & Pettersson, 2018). Leasing som koncept sträcker sig långt tillbaka i historien. Redan i Bibelns gamla testamente kan läsas om Josef som köpte land och boskap i Egypten. Josef gav sina slavar möjlighet att så grödor på en bit land mot att en femtedel av grödorna skulle gå till Faraon. Resterande grödor fick slavarerna försörja sig med (Magiru, 2017). Detta kan likställas med ett leasingavtal där användaren betalar en avgift för att få rätt att nyttja tillgången utan att äga den för att skapa sig själv fördelar. En hel del skillnader kan identifieras mellan dåvarande och nuvarande leasingavtal, bland annat att leasingavtal idag sträcker sig över en bestämd tidsperiod. Grundläggande för alla typer av kontrakt och avtal är dock att det finns två parter som sluter en överenskommelse där vardera parten förväntas uppfylla sitt åtagande gentemot motparten (Magiru, 2017).

Att redovisa leasingavtal i juridisk form innebär att den som legalt äger risken för den underliggande tillgången ska presentera tillgången i sin balansräkning medan motparten endast redovisar en hyreskostnad för den underliggande tillgången. När det gäller ekonomisk innebörd menas istället att redovisningen speglar att risken för den underliggande tillgången övergår till leasetagaren, vilket betyder att leasetagaren ska redovisa som att tillgången är

köpt. I leasetagarens redovisning presenteras då en skuld och en tillgång i balansräkningen motsvarande leasingavtalet (Holt & Eccles, 2001).

Den nya standarden, IFRS 16, ska tillämpas från 1 januari 2019 och ersätter den föregående standarden IAS 17 (IFRS Foundation, 2016a). IFRS 16 reflekterar redovisningens strävan mot ekonomisk innebörd framför juridisk form då standarden innebär att alla leasingavtal ska redovisas som finansiella, med undantag för korttidsleasingavtal som är maximalt 12 månader samt leasingavtal av ett lägre värde. Den avgörande skillnaden mellan IFRS 16 och den tidigare standarden, IAS 17, innebär att det tidigare var tillåtet för företag att redovisa leasing som operationell eller finansiell med grunden att redovisningen gjordes utifrån leasingavtalets innebörd (FAR, 2018). När leasingavtal kunde likställas med att leasetagare hade köpt leasingobjektet så skulle det redovisas som finansiella leasingavtal, i andra fall kunde leasingavtalen redovisas utanför balansräkningen som operationella. IFRS 16 begränsar möjligheten till att redovisa utanför balansräkningen och går mot redovisning enligt ekonomisk innebörd (IFRS Foundation, 2016a).

Tidigare forskare menar att kapitalisering av operationella leasingavtal, det vill säga att hantera leasingavtalet som ett köp av tillgång snarare än ett hyresavtal, förväntas bidra till bättre jämförbarhet mellan företag och dess finansiella rapporter. Detta på grund av att de leasingavtal som redovisas utanför balansräkningen ger en alltför stor effekt när de kapitaliseras för att inte ta hänsyn till (Imhoff, Lipe & Wright, 1991). Paik et al. (2015) menar dessutom att företag anpassar vilka nyckeltal som framlyfts baserat på storleken på operationella leasingavtal. Kapitalisering skulle därför göra den finansiella rapporteringen mer komplett med information då leasingavtal inte längre kan döljas utanför balansräkningen.

Leasing har visat sig vara en viktig finansieringskälla eftersom det krävs mindre kapital för att leasa än att köpa tillgången, då man endast betalar en leasingavgift. Eftersom leasing som finansieringskälla bidragit till att främja tillväxt (Imhoff, Lipe & Wright, 1991) är det inte förvånande att den nya standarden, under processen för framtagandet, mött en hel del kritik. Företag kan genom en ny reglering inte längre placera leasingavtal utanför balansräkningen vilket kan göra leasing som finansieringsform mindre attraktiv då effekterna på balansräkningen blir samma som vid köp av tillgången (Marton, Lundqvist & Pettersson,

2016). När operationella leasingavtal kapitaliseras kan företag inte längre skydda sig från de stora skulder som tillkommer (Paik et al., 2015). Intressenterna ansåg dessutom att processen att identifiera nyttjanderättstillgångar och leaseingskulder var komplex att tillämpa (IFRS Foundation, 2016b). Flera branscher var oroliga för att den nya standarden skulle påverka balansräkningen och leda till att nyckeltal i stor utsträckning skulle försämrats (Marton, Lundqvist & Pettersson, 2016). Att kritik och oro uppstått är inte helt oväntat med tanke på att andelen operationella leasingavtal ökat med 745% som andel av den totala skulden mellan år 1980 och 2007 (Cornaglia, Franzen & Simin, 2013). År 2014 var de operationella leasingavtalen cirka 3 miljarder USD för börsnoterade bolag som använde IFRS eller US GAAP, den amerikanska motsvarigheten till IFRS (IFRS Foundation, 2016a). Den stora mängden leasingavtal som inte syns på företagens balansräkningar är det problem som IASB i samarbete med FASB har försökt lösa och som har föranlett utvecklandet av en ny leasingstandard (IFRS Foundation, 2016b).

En mängd forskare har gjort undersökningar på företag i olika branscher och länder för att få förståelse för vilken effekt kapitalisering av operationella leasingavtal skulle medföra (Imhoff, Lipe & Wright, 1991; Beattie, Edwards & Goodacre, 1998). Resultaten visar att en kapitalisering förväntas ha störst effekt i de branscher som omfattas av en stor andel operationell leasing. Några av de branscher som besitter en stor mängd operationella leasingavtal och därför förväntas påverkas mest är detaljhandelsbranschen, flygbranschen och telekombranschen (Morales-Díaz & Zamora-Ramírez, 2018; Zamora-Ramírez & Morales-Díaz, 2018; IFRS Foundation, 2016b). Flygbolagen leasar en stor del av sina flygplan, detaljhandelsföretagen leasar en stor del byggnader medan telekomföretagen leasar byggnader och teknisk utrustning. Ett antal nyckeltal har identifierats som förväntas påverkas av kapitalisering av operationell leasing. EBITDA, ROA, räntetäckningsgrad (Morales-Díaz & Zamora-Ramírez, 2018), skuldsättningsgrad (Burgees et al., 2015) samt vinstmarginal (Beattie, Edwards & Goodacre, 1998) är fem av de nyckeltal som forskningen visar kommer påverkas. EBITDA påverkas endast genom elimineringen av operationell leasingkostnad och effekten blir liknande för alla företag med operationell leasing i hänseende till detta nyckeltal. Ser man däremot till EBIT samt EBT påverkas företagen olika på grund av relativa skillnader i avskrivningar och ränta.

IFRS 16 ska implementeras det räkenskapsåret som inleds 1 januari 2019 eller senare, men tidig implementering har varit tillåten med kravet att även IFRS 15 *Intäkter från avtal med kunder* är implementerat. Året innan en ny standard ska implementeras är företag enligt IAS 8 *Redovisningsprinciper, ändringar i uppskattningar och bedömningar samt fel* skyldiga att lämna upplysningar gällande hur de finansiella effekterna av implementeringen förväntas bli (FAR, 2018). Det innebär att om företaget inte valt tidig implementering är de nu skyldiga att lämna upplysningar kring övergången till IFRS 16 i sina årsredovisningar för 2018. Det är dessa siffror som ligger till grund för vår studie.

IFRS 16 medför effekter såsom minskad leasingkostnad och ökade skulder, tillgångar, avskrivningar samt räntekostnader (IFRS Foundation, 2016b), vilka vi har valt att benämna som direkta effekter. Det finns även effekter som följer av de direkta effekterna, vilka vi kallar indirekta effekter. De indirekta effekterna är effekter som valutakursdifferenser, omvärdering av tillgångar, skatteeffekter samt förändringar av förutbetalda kostnader. De indirekta effekterna syns i de företag som valt tidig implementering av IFRS 16 eller som redan har omräknat resultatet för 2018. Denna omräkning har genomförts för att skapa jämförelse med resultatet för 2019. I vissa fall blir de indirekta effekterna så stora att nyckeltalen påverkas på ett sådant sätt att förändringen inte stämmer överens med vad tidigare forskning har prognostiserat och är därför värda att ta hänsyn till. Avskrivningarna påverkas av leasingavtalets längd och räntan påverkas av hur mogna företagens leasingportföljer är. Om företaget har många leasingavtal som är i början av leasingperioden benämner vi portföljen som omogen, men om många av leasingavtalen är i slutet av leasingperioden benämner vi portföljen som mogen.

Tidigare forskning har undersökt påverkan på nyckeltal med hjälp av olika kapitaliseringsmetoder och vi tycker därför det är intressant att undersöka effekterna med hjälp av de siffror som företagen nu börjat redovisa i enlighet med IFRS 16. Investerare och analytiker har också tidigare kapitaliserat leasing för att öka jämförbarheten mellan företag (IFRS Foundation, 2016b). Enligt Gordon och Gallerys (2012) jämförbarhetsramverk betyder en gemensam standard nödvändigtvis inte att jämförbarhet förbättras, det finns även andra faktorer att ta hänsyn till. Ökad jämförbarhet är också något som IASB tar upp som en anledning till varför förändring av leasingstandarden är nödvändig och vi vill därför med

utgångspunkt i IASBs förarbeten se om förändringarna går i linje med IASBs intentioner med IFRS 16.

1.3 Syfte

Syftet med denna rapport är att beskriva och analysera de initiala effekterna av IFRS 16 implementering.

1.4 Avgränsningar

Vi har avgränsat oss till att undersöka de sex största företagen i flygbranschen, detaljhandelsbranschen samt telekombranschen då dessa enligt tidigare forskning kommer påverkas kraftigt av implementeringen av IFRS 16. Företagen ska dessutom vara börsnoterade och baserade i EU.

1.5 Disposition

I följande avsnitt presenteras institutionalia innehållande de standarder som är av vikt för denna uppsats. Eftersom uppsatsens syfte behandlar IFRS 16 görs en fördjupning i framtagandet och bakgrunden till just denna standard. Därefter beskrivs den teoretiska referensramen med grund i den normativa redovisningsteorin, följt av föreställningsramen som tagits fram av IASB. Vi fördjupar oss i en av föreställningsramens egenskaper - jämförbarhet, presenterar en kort beskrivning av begreppet ekonomisk innebörd framför juridisk form och gör en presentation av valda nyckeltal. Avsnittet som följer därefter beskriver vilken metod som använts vid insamlandet av det empiriska materialet samt ett exempel som förtydligar vår arbetsgång. Sedan åskådliggörs det empiriska materialet i form av tabeller och analyseras i förhållande till teoretisk referensram och institutionalia vilket slutligen mynnar ut i ett antal slutsatser. Avslutningsvis sker en diskussion av intressanta områden som inte kunnat analyserats eller dragits slutsatser om samt förslag på vidare forskning.

2. Institutionalialia

I det kommande avsnittet presenteras de redovisningsstandarder som är relevanta för uppsatsens syfte, vilka ges ut av organisationen IASB. En fördjupning av IFRS 16 avslutar avsnittet.

2.1 IAS 8

IAS 8 är en standard som behandlar hur företag ska välja redovisningsprincip när de följer IFRS och hur de ska införa nya principer (Marton, Lundqvist & Pettersson, 2018). I IAS 8 står det bland annat att om en ny standard har publicerats, men den inte börjat gälla än eller om företaget inte börjat tillämpa den, ska företagen lämna upplysningar om effekterna av den nya standarden. Dessa upplysningar ska baseras på känd information eller information som kan uppskattas med precision och som kan tänkas påverka företagets finansiella rapporter till följd av den nya tillämpningen (FAR, 2018).

2.2 IAS 17 och IFRS 16

Redovisning av leasingavtal är ett område som diskuterats sedan 1970-talet när antalet leasingavtal började öka. Inom leasing är det viktigt att beakta skillnaden mellan juridisk form och ekonomisk innebörd. Juridiskt är det leasegivaren som är ägare av en tillgång men det är leasetagaren som kontrollerar tillgången under leasingavtalet (Marton, Lundqvist & Pettersson, 2018).

Fram till 1 januari 2019 var det IAS 17 som reglerade hur företag skulle redovisa sina leasingavtal. Enligt IAS 17 kunde man redovisa leasingavtal antingen som operationella eller finansiella. Skillnaden mellan de två typerna är att operationell leasing redovisas i likhet med hyresavtal och belastar därför bara resultaträkningen genom en kostnad. Finansiell leasing däremot, redovisas som ett köp och blir därför en del av balansräkningen (Marton, Lundqvist & Pettersson, 2018). Fokus i IAS 17 låg i att identifiera den underliggande tillgången och dess ekonomiska transaktion. Likställdes den underliggande tillgången med ett köp så skulle leasingavtalet redovisas som finansiell leasing, i övriga fall kunde leasingavtalet presenteras utanför balansräkningen som operationell leasing (IFRS Foundation, 2016a).

Förändringen som har skett i och med IFRS 16 är att alla leasingavtal ska behandlas i likhet med det som IAS 17 kallade finansiell leasing. IFRS 16 fastslår att alla leasingavtal ska redovisas som nyttjanderättstillgång och leasingskuld i balansräkningen med undantag för de leasingavtal som är kortare än 12 månader, de som är av lågt värde och leasing av immateriella tillgångar (IFRS Foundation, 2016a; IFRS Foundation, 2016b).

För att ett avtal ska definieras som ett leasingavtal krävs det att det finns en specifik identifierad tillgång, tillgången ger leasetagaren en ekonomisk fördel och att leasetagaren kontrollerar tillgången (Marton, Lundqvist & Pettersson, 2018). Definitionen av leasing är oförändrad mellan IAS 17 och IFRS 16, men IFRS 16 ändrar hur företagen ska applicera definitionen och fokus i förändringen ligger på konceptet kontroll. I IFRS 16 räcker det med att företagen har rätten att kontrollera tillgången under en begränsad tid för att ett kontrakt ska definieras som ett leasingavtal (IFRS Foundation, 2016b). Denna förändring kommer enligt IASB i de flesta fall inte förändra om ett kontrakt definieras som leasing eller inte utan kommer främst utesluta ett antal kontrakt som tidigare kan ha definierats som leasing, men som nu istället kommer definieras som serviceavtal. Serviceavtal kommer fortsätta hanteras i likhet med det som IAS 17 benämner operationell leasing med påverkan endast i resultaträkningen (IFRS Foundation, 2016b).

Ett företag som går från IAS 17 till IFRS 16 är inte tvunget att definiera om sina existerande kontrakt utan kan redovisa de kontrakt som enligt IAS 17 varit leasingavtal som leasingavtal även under IFRS 16 (IFRS Foundation, 2016b). IFRS 16 behandlar däremot hur man ska separera delar ur ett kontrakt som kan innehålla både leasing- och servicekomponenter. Detta då IFRS 16 endast gäller för ett kontrakts leasingkomponenter och inte för hela kontrakt som även innehåller andra komponenter än leasing.

2.3 Fördjupning: Behovet av förändring

IASB har förklarat att behovet av förändring av leasingstandarden grundar sig i att företag har stora mängder leasing utanför sin balansräkning. För publika företag i USA var det uppskattningsvis 1,25 biljoner USD år 2005 och under framtagandet av IFRS 16 observerade

man leasingkostnader på nästan 2,86 biljoner USD fördelade på 14 000 företag som redovisade enligt antingen IFRS eller US GAAP (IFRS Foundation, 2016b). Detta skapade en oro över en brist på transparens i informationen om företagens leasingåtaganden. IASB och FASB påbörjade ett arbete för att förbättra leasingstandarden. IASB och FASB var eniga om att man som leasetagare vid början av ett leasingavtal erhåller en rätt att utnyttja tillgången samt att om betalningarna sker över tid uppstår en förpliktelse att betala leasingavgifterna (IFRS Foundation, 2016b). Detta synsätt gick emot det faktum att de flesta leasingavtal i praktiken redovisades utanför balansräkningen.

2.4 Fördjupning: Intentioner och farhågor

Det är stora skillnader mellan företag men också mellan branscher gällande hur leasingavtalen redovisas samt hur mycket av sina tillgångar företagen leasar. Av de 14 000 företag nämnda ovan ansvarade 1022 företag för 76% av all operationell leasing (IFRS Foundation, 2016b). IASB har analyserat dessa 1022 företag för att försöka förutse effekterna av införandet av IFRS 16 och även i denna undersökning identifieras flyg-, detaljhandels- och telekombranschen som branscher som kommer påverkas. Enligt IASB har 38% av flygbolagen och 36% av detaljhandelsföretagen mer än 50% av sina tillgångar som operationell leasing, i telekombranschen har däremot inga företag mer än 50% av sina tillgångar i operationell leasing. Där kan istället utläsas att 27% av företagen har mellan 10 och 50% samt att 68% av företagen har mellan 1 och 10% av sina tillgångar i operationell leasing (IFRS Foundation, 2016b).

IFRS 16 ska enligt IASB (IFRS Foundation, 2016b) 1) reducera behovet för investerare och analytiker att göra justeringar 2) reducera behovet för företag att redogöra för sina operationella leasingavtal 3) ge mer komplett information än vad som var tillgängligt under IAS 17 4) förbättra jämförbarheten mellan företag som leasar och företag som köper 5) skapa en mer rättvis och transparent bild för alla marknadsdeltagare.

Att reducera behovet av justeringar samt att skapa jämförbarhet är fördelar som tillfaller investerare och analytiker, främst de som inte tidigare justerat för operationell leasing. IASB menar att information i noter inte är tillräcklig (IFRS Foundation, 2016b). Det är inte självklart för alla investerare att läsa igenom noterna och förstå effekterna av informationen

medan mer avancerade investerare och analytiker justerar. Det används också olika metoder vilket betyder att informationen inte blir jämförbar även om justeringar görs.

Att IFRS 16 ska reducera behovet av att redogöra för sina operationella leasingavtal grundar sig i att företag på begäran av intressenter tidigare gjort korrigeringar för att visa effekterna. Dessa företag kommer med implementeringen kunna undvika dessa kostnader då korrigeringar inte längre behöver göras. IASB erkänner visserligen att det kommer att kosta företagen att implementera IFRS 16 samt att företagen kommer få mer löpande kostnader, men att de långsiktiga fördelarna kommer överväga kostnaderna. Mer komplett information och en rättvis transparent marknad lyfts också fram som en fördel för företagen då justeringar som tidigare gjorts ofta har överskattat skulderna. IASB menar då att företagen kommer gynnas av att delge rätt information. Det blir också tydligare för företagen att kunna se hur konkurrenter bedriver och finansierar sin verksamhet och detta ska hjälpa företagen att agera på marknaden. Implementeringen ska också ge en tydligare bild av det egna företags position och förenkla beslutsfattande (IFRS Foundation, 2016b).

Under framtagandet av IFRS 16 har IASB fått över 1700 brev med kommentarer som de analyserat och svarat på samt haft ett hundratals möten med olika intressenter (IFRS Foundation, 2016a). De viktigaste ämnena som uppkommit och hur IASB har svarat presenteras kort nedan.

Redovisning av leasing som tillgång och skuld - generellt stöd särskilt från normgivare och redovisningsfirmor. En del förberedare av finansiella rapporter föreslog att noterna skulle utökas med mer information. IASB står fast vid synen att leasing skapar en tillgång samt en skuld och att utökade leasingnoter kan hjälpa avancerade användare av finansiell information men att det inte är tillräckligt för majoriteten av användare.

Modell för redovisning av leasing - i utkastet från 2009 och 2010 föreslogs det en modell där man redovisade all leasing med en enskild metod. Detta möttes av delade åsikter då det finns olika uppfattning kring om leasing är en finansieringsmetod samt att vissa menar att det ibland är skillnad i ekonomisk innebörd från leasingavtal till leasingavtal. I utkastet 2013 föreslog IASB en tvådelad modell med Typ A- och Typ B-kontrakt. Skillnaden mellan A och

B var främst att hyreskontrakt blev Typ B och inte skulle skrivas av medan leasing av andra tillgångar blev Typ A och skulle skrivas av. Detta kritiserades då modellen ansågs för komplex och svår att använda. IASB återgick då till en enskild modell.

Undantag från modellen - undantag för korttidsleasing föreslogs i utkastet 2010. Intressenter uttryckte oro över att behöva applicera IFRS 16 på ett stort antal avtal som var låga i värde och att detta skulle ta mycket tid samt att effekterna av övningen skulle bli små. På grund av detta lades det även till undantag för tillgångar av lågt värde.

Definitionen av leasing - 2010 föreslog IASB att ha kvar definitionen från IAS 17 och IFRIC 4 *Fastställande av huruvida ett avtal innehåller ett leasingavtal*, vilket är en stöttande tolkning av tillämpning av IAS 17. 2013 föreslog man förändring i hur man ska applicera definitionen med fokus i konceptet kontroll. Överlag stöttade intressenterna att använda konceptet kontroll för att skilja mellan service och leasing vilket adresserade oron över att definitionen från 2010 skulle fånga servicekontrakt som leasing. Farhågor för inkonsekvent applikation kvarstod dock eftersom delar av riktlinjerna var otydliga och kunde leda till olika slutsatser. Som svar gjorde IASB flera förtydliganden och uppvisade exempel för att motverka inkonsekvent applikation.

Separation av kontrakt som innehåller både leasing och service - i 2013 års utkast föreslog man att leasingkomponenter skulle separeras om det fanns ett tydligt pris för leasingen. Intressenter stöttade möjligheten att separera leasing från service men önskade kunna använda uppskattningar av priset när inte informationen fanns tillgänglig samt att om ett kontrakt bara innehöll en liten del service skulle man kunna räkna hela kontraktet som leasing. Båda dessa förändringar har implementerats i standarden.

Värdering av skuld och tillgång - i förslaget från 2010 skulle förväntade variabla leasingavgifter samt avgifter som kunde komma att betalas i frivilliga förnyelseperioder på en "mer sannolik än inte"-grund inkluderas i leasingkulden. Detta möttes av stark kritik då det bedömdes bli kostsamt och komplext. IASB fick både till 2013 års utkast och till den slutgiltiga standarden förenkla metoden för hur man ska värdera leasingkulden och

tillgången. Omvärdering måste nu bara ske om leasingavgiften ändras eller om signifikanta omständigheter påverkar kontraktet.

Tillkännagivande av leasing - 2013 års utkast föreslog ett mål för hur företagen skulle informera om sina leasingavtal. Leasetagare uttryckte stor oro för kostnaderna för att kunna tillgodose målen medan användare av informationen ansåg det vara användbart. Båda parterna var trots delade åsikter överens om att långdragna tillkännagivande kunde bli överflödiga snarare än att tillgodose användbar information. I den färdiga standarden finns fortfarande tillkännagivandemål men företag tillåts använda en grad av omdöme i vilken information som behövs.

Övergången till IFRS 16 - under framtagandet har det funnits flera förslag på hur implementeringen skulle ske. Intressenterna såg detta som hjälpsamt men fortfarande svårt att implementera. Slutligen tilläts substantiell övergångslättnad i och med de två tillåtna metoderna och att man inte behöver omvärdera kontrakt som löper ut inom 12 månader från implementeringen samt inte behöver omdefiniera pågående kontrakt.

Redovisning för leasegivare - det diskuterades om rapporteringen för leasegivare skulle förändras. Detta bedömdes inte nödvändigt då det inte ansågs finnas samma fundamentala brister i rapporteringen för leasegivare som man identifierat i rapporteringen för leasetagare. Dock kräver IFRS 16 att leasegivare ska informera om vilka av dess tillgångar som ägs för att leasas ut och vilka tillgångar som ägs i andra syften.

3. Teoretisk referensram

Nedan redogörs för den teoretiska referensram som det insamlade empiriska materialet kommer att ställas mot i analysen. Inledningsvis redogörs för den normativa redovisningsteorin, följt av en presentation av föreställningsramen som ges ut av IASB samt en viktig egenskap som redovisningen syftar till att ha - jämförbarhet. Därefter beskrivs uttrycket ekonomisk innebörd framför juridisk form och slutligen en utförlig presentation av nyckeltalsberäkningar.

3.1 Normativ redovisningsteori

Olika redovisningsteorier beskrivs ofta som antingen positiva eller normativa, och denna indelning används många gånger för att dela in olika redovisningsteorier i kategorier (Deegan & Unerman, 2011). Vi har i denna studie valt att utgå från den normativa redovisningsteorin och kommer därför kortfattat att beskriva den.

Enligt Deegan och Unerman (2011) är normativ redovisningsteori baserad på bedömningar som utgår från vilken information normgivare anser att människor behöver, vilket inte behöver vara samma sak som människor tror sig vilja veta. Utifrån detta försöker sedan de normativa redovisningsteorierna ge beskrivningar samt föreskrifter på hur finansiell rapportering ska framställas och genomföras. Detta innebär att normativ redovisningsteori inte behöver vara baserad på empiriskt underlag utan kan därför föreslå relativt stora och drastiska förändringar i förhållande till hur redovisningspraxis har sett ut historiskt. Den föreställningsram som beskrivs nedan är ett exempel på normativ redovisningsteori. Den tar sin utgångspunkt i antagande om vilken information beslutsfattare behöver och beskriver hur exempelvis tillgångar, skulder, intäkter samt kostnader ska definieras och värderas (Deegan & Unerman, 2011).

3.2 IASBs Föreställningsram

IASB är den organisation som ger ut de redovisningsstandarder som gäller för alla noterade bolag i EU, förutsatt att EU accepterar standarden. Dessa standarder benämns IFRS och de som gavs ut när IASB var IASC benämns IAS. För att ge vägledning för olika aktörer inom

redovisningen har IASB gett ut en föreställningsram, Conceptual Framework for Financial Reporting (Marton, Lundqvist & Pettersson, 2018). Den kan exempelvis vara till stöd för att normgivare ska vara konsekventa i utformningen av nya standarder vilket följaktligen ska leda till att finansiella rapporter blir mer användbara för intressenter. Den ska också fungera som en vägledning i de fall där det inte är helt självklart hur en specifik standard ska tolkas samt kunna ge vägledning för hur en viss transaktion ska redovisas vid avsaknad av en specifik standard (Marton, Lundqvist & Pettersson, 2018).

Finansiella rapporter har som syfte att förse potentiella intressenter med den information som behövs för att fatta beslut (Deegan & Unerman, 2011). För att informationen som presenteras ska vara användbar innehåller föreställningsramen två olika typer av kvalitativa egenskaper - grundläggande och förstärkande egenskaper. De grundläggande kvalitativa egenskaperna är att redovisningen ska upprätthålla en relevans samt vara korrekt återgiven. De förstärkande kvalitativa egenskaperna har som syfte att förstärka de grundläggande och omfattas av jämförbarhet, verifierbarhet, tidsaspekt samt förståelse. För att de förstärkande kvalitativa egenskaperna ska vara av nytta krävs att de grundläggande egenskaperna är uppfyllda. Fortsättningsvis kommer fokus att ligga på en av de förstärkande egenskaperna, det vill säga jämförbarhet (Marton, Lundqvist & Pettersson, 2018).

3.2.1 Jämförbarhet

Jämförbarheten kan delas in i två områden, möjligheten att jämföra i rum respektive i tid. Att jämföra i rum innebär att det är möjligt att jämföra flera företag med varandra under samma period. För att detta ska vara möjligt krävs det att samtliga företag konsekvent tillämpar samma metoder för samma typ av saker (Deegan & Unerman, 2011). Används olika metoder så bör resultatet ge olika utslag och jämförbarheten minskar. Att jämföra i tid innebär istället att kunna jämföra ett och samma företag under ett flertal perioder. Även här krävs att samma metoder används under samtliga jämförande perioder för att jämförbarheten ska vara styrkt. Vid byte från en metod till en annan krävs därför information i de finansiella rapporterna för att användarna ska få en förståelse för att jämförbarheten minskar (Marton, Lundqvist & Pettersson, 2018).

De redovisningsstandarder som ges ut av IASB syftar till att reducera olika typer av metoder så att företag ska använda samma metod och därmed stärka jämförbarheten (Marton, Lundqvist & Pettersson, 2018). Jafaar och McLeay (2007) stödjer resonemanget att liknande ekonomiska transaktioner redovisningsmässigt ska hanteras på samma sätt. De menar också att företag som har möjlighet att utföra samma typ av ekonomiska transaktioner ska använda samma redovisningsmetoder, oavsett ursprungsland. Zeff (2007) menar istället att det finns en problematik kring hur saker i redovisningen tolkas och att det kan finnas skillnader mellan länder och kulturer. Betydelse eller tolkningen av en ekonomisk transaktion behöver nödvändigtvis inte vara samma i två kulturer.

Begränsningen av att använda samma metod för liknande ekonomiska transaktioner minskar möjligheten att ta hänsyn till eventuella omständigheter i olika länder samt för olika företag. Zeff (2007) är därför osäker på om det globalt blir bättre eller sämre jämförbarhet med kravet att samma metod ska användas oavsett land, kultur och omständigheter däromkring. Resonemanget stöds av Deegan och Unerman (2011) som menar att skillnader i olika länders finansiella rapporter kvarstår trots internationell standardisering. Detta bland annat på grund av att den finansiella rapporteringen påverkas i olika utsträckning av ekonomiska och politiska faktorer samt att nationella modifieringar av IFRS genomförs. Skillnader i expertis inom redovisningsprofessionen är ytterligare en faktor som kan bidra till olika sätt att implementera, övervaka och verkställa standarderna. Ovan nämnda faktorer påverkar på så sätt de finansiella rapporterna vilket begränsar jämförbarheten, och målet att åstadkomma internationell standardisering blir i praktiken svårt att uppnå (Deegan & Unerman, 2011).

3.3 Ett jämförbarhetsramverk

Gordon och Gallery (2012) har i sin rapport skapat ett ramverk för att kunna visa på hur olika faktorer påverkar jämförbarheten i redovisningen. Ramverket har använts för att undersöka redovisning av pensionsskulder i olika länder men forskarna menar att det även är applicerbart på andra transaktioner inom redovisningen. De fann i sin undersökning att trots försök att harmonisera och öka jämförbarheten med gemensamma redovisningsstandarder för pensionsskulder finns det faktorer som påverkar negativt. Till exempel minskar jämförbarheten på grund av skillnader i lagar och sociala aspekter i olika länder trots att

samma redovisningsstandard används. Andra faktorer som påverkat jämförbarheten negativt är de olika valmöjligheter som finns inom standarder. Gordon och Gallery (2012) menar också att jämförbarhet kan vara ett komplicerat område att undersöka på grund av att det är svårt att mäta.

Enligt ramverket finns det fyra dimensioner av jämförbarhet som kan uppstå. Nedan visas en figur på ramverket för att underlätta förståelsen för hur det är uppbyggt. Därefter beskrivs vardera dimension kortfattat.

		Ekonomisk substans	
		Liknande händelse	Olika händelser
Redovisningsmetod	Samma (inga valmöjligheter)	Djup jämförbarhet	Ytlig jämförbarhet
	Olika (med valmöjligheter)	Icke-konvergen jämförbarhet	Inneboende jämförbarhet

Figur 1. Egen figur baserad på Gordon & Gallerys ramverk.

- *Ytlig jämförbarhet*: att ekonomiska händelser som kan se liknande ut men har olika underliggande ekonomisk substans, på grund av institutionella och sociala skillnader mellan jurisdiktioner, redovisas enligt samma redovisningsstandard.
- *Icke-konvergen jämförbarhet*: att liknande ekonomiska händelser redovisas olika eftersom normgivaren ger företag olika alternativ för att följa gällande redovisningsstandarder.
- *Djup jämförbarhet*: att liknande ekonomiska händelser redovisas enligt samma standard och att företagen saknar möjligheten att välja mellan olika alternativ inom ramen för standarden.
- *Inneboende jämförbarhet*: att transaktioner med olika ekonomisk substans ska redovisas på olika sätt.

Ytlig och icke-konvergen jämförbarhet påstås leda till att finansiella rapporter blir mindre användbara för företagets intressenter medan djup och inneboende jämförbarhet påstås ha en positiv effekt på de finansiella rapporternas användbarhet (Gordon & Gallery, 2012).

3.4 Nyckeltal

Följande presenteras våra fem valda nyckeltal vilka i tidigare forskning förväntas påverkas vid kapitalisering av operationella leasingavtal. Inledningsvis presenteras de nyckeltal som baseras enbart på resultaträkningen. Vidare beskrivs det nyckeltal som beräknas utifrån både resultat- och balansräkningen. Avslutningsvis presenteras det sista nyckeltalet som enbart baseras på balansräkningen.

3.4.1 EBITDA, EBIT & EBT

Ett av de nyckeltal som förväntas påverkas av implementeringen av IFRS 16 är EBITDA (Morales-Díaz & Zamora-Ramírez, 2018). Nyckeltalet är en förkortning av engelskans *Earnings Before Interest, Taxes, Depreciation and Amortization* och betyder rörelseresultat före ränta, skatt och avskrivningar. Måttet hämtas från resultaträkningen och används framförallt som underlag vid kassaflödesvärderingar (SFF, 2015).

Tidigare forskning menar att detta nyckeltal kan förväntas öka av implementeringen av IFRS 16 då leasingavtalen enligt den nya standarden ska tillgångsföras i balansräkningen och därför inte ska tas upp som en kostnad i resultaträkningen. Vid implementeringen av IFRS 16 tillkommer avskrivningar och ränta i resultaträkningen, men eftersom EBITDA är ett mått som exkluderar dessa poster så har detta ingen påverkan på just detta nyckeltal (Morales-Díaz & Zamora-Ramírez, 2018). Två andra nyckeltal som då blir värda att beakta är EBIT och EBT. Nyckeltalet EBIT synliggörs i resultaträkningen som ett resultat före finansiella poster och skatt medan EBT är ett resultatmått som visualiseras i resultaträkningen exklusive skatt (SFF, 2015).

Leasingkostnaden exkluderas ur EBITDA, avskrivningar läggs till för att beräkna EBIT och slutligen läggs räntekostnaderna till för att beräkna EBT. Räntekostnader förväntas stiga på grund av den ökade skulden och avskrivningar förväntas öka på grund av den tillagda nyttjanderättstillgången. Enligt IASBs förarbeten (IFRS Foundation, 2016a) till den nya standarden IFRS 16 så förväntas EBIT öka medan EBT förväntas vara i stort sett oförändrat.

3.4.2 Vinstmarginal

Ytterligare ett nyckeltal som förväntas påverkas av kapitalisering av operationella leasingavtal är kapitalersättningsmarginal, även kallad vinstmarginal (Beattie, Edwards & Goodacre, 1998), vilket är ett lönsamhetsmått som utöver rörelseresultatet även tar hänsyn till resultatet som fördelas på ägare, långgivare och staten. Vinstmarginalen baseras enbart på resultaträkningen och beräknas genom att dividera rörelseresultatet plus finansiella intäkter med nettoomsättning (Marton, Sandell & Stockenstrand, 2015).

$$\frac{\text{RÖRELSERESULTAT} + \text{FINANSIELLA INTÄKTER}}{\text{NETTOOMSÄTTNING}}$$

Tidigare forskning har resulterat i en förväntad ökning av vinstmarginalen (Beattie, Edwards & Goodacre, 1998). Vid kapitalisering av operationella leasingavtal är nettoomsättningen oförändrad medan rörelseresultatet påverkas genom att leasingkostnaderna minskar samtidigt som avskrivningarna ökar på grund av att tillgångar tillkommer i balansräkningen (Morales-Díaz & Zamora-Ramírez, 2018). Eftersom avskrivningarna inte är lika stora som leasingkostnaderna kommer täljaren öka medan nämnaren är oförändrad, därav förändringen i vinstmarginalen (Beattie, Edwards & Goodacre, 1998).

3.4.3 Räntetäckningsgrad

Det tredje nyckeltalet som presenteras och som förväntas påverkas av implementeringen av IFRS 16 är räntetäckningsgraden (Morales-Díaz & Zamora-Ramírez, 2018). Detta nyckeltal är ytterligare ett som baseras enbart på resultaträkningen och beräknas genom att rörelseresultatet plus de finansiella intäkterna divideras med de finansiella kostnaderna. Nyckeltalet visar hur många gånger resultatet kan täcka räntekostnaderna och anses av många vara ett bättre mått på den finansiella motståndskraften i företaget än vad olika balansräkningsbaserade mått är (SFF, 2015).

$$\frac{\text{RÖRELSERESULTAT} + \text{FINANSIELLA INTÄKTER}}{\text{FINANSIELLA KOSTNADER}}$$

Som ovan nämnts gällande rörelseresultat plus finansiella intäkter så förväntas detta påverkas dels av minskade leasingkostnader samt av ökade avskrivningskostnader vilket bidrar till en förändring i täljaren (Morales-Díaz & Zamora-Ramírez, 2018). Genom att skulderna läggs till i balansräkningen ökar nämnaren genom att räntekostnaderna ökar. Enligt Morales-Díaz och Zamora-Ramírez (2018) så förväntas de ökade räntekostnaderna ha en negativ påverkan vilket leder till att räntetäckningsgraden sjunker.

3.4.4 ROA

Ett annat nyckeltal som förväntas bli påverkat av implementeringen av IFRS 16 är ROA, vilket är en typ av lönsamhetsmått (Morales-Díaz & Zamora-Ramírez, 2018). ROA är en engelsk förkortning av *Return On Assets* och beräknas som rörelseresultatet plus finansiella intäkter dividerat med den totala balansomslutningen. Nyckeltalet visar en relation mellan resultat- och balansräkning då täljaren baseras på resultaträkningen och nämnaren baseras på balansomslutningen i balansräkningen (SFF, 2015).

$$\frac{\text{RÖRELSERESULTAT + FINANSIELLA INTÄKTER}}{\text{TOTALT KAPITAL}}$$

Majoriteten av tidigare forskning har visat att ROA förväntas sjunka, dock olika mycket i olika branscher. Detta på grund av att nämnaren bör öka mer än täljaren. Vad som förväntas hända i nämnaren är att leasingavtalet kommer att tas upp som en tillgång och skuld i balansräkningen vilket därmed ökar den totala balansomslutningen. I täljaren kommer leasingkostnaden att försvinna medan avskrivningar för den nya tillgången tillkommer (Morales-Díaz & Zamora-Ramírez, 2018). Eftersom täljaren exkluderar finansiella kostnader så påverkas därför inte nyckeltalet av de ökade räntekostnaderna. Totalt förväntas därför det totala kapitalet att öka mer än resultatet före finansiella kostnader vilket leder till ett lägre nyckeltal (Morales-Díaz & Zamora-Ramírez, 2018).

3.4.5 Skuldsättningsgrad

Det sista nyckeltalet som förväntas påverkas av implementeringen av IFRS 16 är skuldsättningsgraden (Burgees et al., 2015), vilket är det enda nyckeltal i denna studie som enbart baseras på balansräkningen. Nyckeltalet, som visar relationen mellan företagets lånade

kapital och dess eget kapital, är ett sätt att se företagets finansiella styrka och belåningens hävstångseffekt (SFF, 2015).

SKULDER EGET KAPITAL

Enligt tidigare forskning förväntas skuldsättningsgraden att öka (Burgees et al., 2015). Detta med anledning av att den nya standarden medför att skulderna ökar. Skulderna ökar således medan eget kapital är oföränderligt (Thomasson et al., 2013). Detta gör att det totala nyckeltalet ökar vilket även medför en ökad risk för företagets långsiktiga betalningsförmåga (Marton, Sandell & Stockenstrand, 2015).

4. Metod

I följande avsnitt presenteras hur vi gått tillväga för att genomföra studien. Det redogörs för vilket angreppssätt uppsatsen baseras på relaterat till syftet samt hur det empiriska materialet insamlats. Dessutom ges en tydlig beskrivning för arbetsgången av det empiriska materialet och framförallt vilka antaganden som krävs för att genomföra studien. Slutligen diskuteras studiens tillförlitlighet i förhållande till begreppen reliabilitet och validitet.

4.1 Övergripande forskningsstrategi

I företagsekonomisk forskning finns det två olika strategier för hur man kan gå tillväga - genom kvantitativ eller kvalitativ forskningsstrategi (Bryman & Bell, 2013). För att besluta vilket angreppssätt som en uppsats ska ha är det naturligt att utgå från det valda studieområdet. För denna uppsats har det lett till en kvantitativ forskningsstrategi med deduktiv ansats vilket innebär att redan etablerade teorier, i vårt fall teorier kring införande av en ny standard med fokus på jämförbarhet, prövas i relation till ett empiriskt material (Bryman & Bell, 2013).

4.1.1 Forskningsdesign

Den forskningsdesign som uppsatsen vidare följer är en tvärsnittsdesign. Detta kännetecknas av egenskapen att mer än ett fall studeras för att identifiera variationer mellan de många fallen. Ett annat kännetecken är att studien genomförs vid en viss tidpunkt där endast variabler som är av intresse studeras (Bryman & Bell, 2013). I denna uppsats undersöks totalt 18 företag fördelat på tre olika branscher för att titta på variationerna innan och efter införandet av IFRS 16. Utvalda variabler i form av nyckeltal studeras för att se eventuell förändring. Tidpunkten för studien är året då företaget implementerar standarden.

4.2 Litteraturgenomgång

För att hitta vetenskapliga artiklar och material gällande det valda studieområdet har en systematisk litteraturgenomgång genomförts. En sådan kännetecknas av att forskaren har en specificerad frågeställning, genomför en omfattande sökning och granskning av material

inom ämnet samt presenterar det insamlade materialet och rapporterar det som tidigare gjorts inom området (Bryman & Bell, 2013).

Detta förlopp kan kopplas till vår uppsats på så sätt att vi haft ett tydligt ämne från början. Därefter har en omfattande sökning i tidigare studier genomförts. Databaserna som använts för att hitta vetenskapliga artiklar är framförallt Google Scholar, LubSearch och Business Source Complete där sökord som lease*, IFRS 16, substance over form, comparability, accounting, standard och key financial ratios använts. Utöver sökningen efter vetenskapliga artiklar har vi hämtat inspiration från tidigare uppsatser och använt oss av tidigare kurslitteratur. Informationen vi funnit har sedan sammanfattats och problematiserats för att kunna identifiera ett område som ännu inte studerats. Detta har lett oss till vår inriktning inom området.

4.3 Urval

Syftet med denna studie är att undersöka vilken effekt implementeringen av IFRS 16 medfört. Tidigare vetenskapliga studier, där forskare kapitaliserat operationella leasingavtal, har resulterat i att ett antal branscher visat sig vara mer utsatta för kapitalisering än andra. Tre av dessa branscher är detaljhandeln, flygbranschen och telekombranschen (Morales-Díaz & Zamora-Ramírez, 2018; Zamora-Ramírez & Morales-Díaz, 2018). I denna studie har vi därför valt att fokusera på just dessa utsatta branscher och undersöker om effekterna av IFRS 16 är i linje med tidigare forskning.

Eftersom studien avser implementering av IFRS 16 så krävs att samtliga företag som undersöks redovisar enligt principerna för IFRS. Då den svenska marknaden inte räckte till för att hitta noterade företag i samtliga utvalda branscher valde vi att gå utanför Sverige och titta på noterade företag inom EU. Just EU anses relevant för studien då unionen reglerat att samtliga noterade företag inom medlemsländerna ska tillämpa IFRS och därmed även är tvungade att tillämpa IFRS 16 (Europeiska Unionen, 2018). Populationen vi undersöker är de största företagen inom de valda branscherna, och eftersom vi undersöker samtliga enheter i vår population hanteras materialet som censusdata (Bryman & Bell, 2013). Med censusdata behövs inte statistiskt test för att hitta signifikanta förändringar. I och med att hela

populationen undersöks kan en förändring inte vara slumpmässig utan är faktisk. Enligt IFRS Foundation (2016b) står ett fåtal stora företag för den största mängden leasing. Av 30 000 undersökta företag var det endast 3,8% av företagen som stod för 80% av den totala leasingen. Vi anser det därför relevant att begränsa studien till de sex största företagen inom de tre valda branscherna, vilket ger oss en total population på 18 stycken företag. Denna population valdes för att runt 20 företag bedömdes vara en tillräckligt stor population för att få fram ett trovärdigt medelvärde samt en hanterbar population att hinna undersöka inom tidsramen för studien. Sex företag ur varje bransch valdes för att vi ville ha lika många företag i varje bransch.

Eftersom en del företag har brutna räkenskapsår eller ännu inte hunnit publicera den senaste årsredovisningen, som presenterar effekterna av implementeringen av IFRS 16, så har dessa företag fallit bort från populationen. Att vissa enheter faller bort kallas enligt Bryman och Bell (2013) för bortfall och uppstår när enheten ingår i urvalet men av någon anledning inte kan användas i själva studien. Vid bortfall i denna studie har nästa företag på listan över de största företagen i branscherna istället undersökts.

4.3.1 Detaljhandelsbranschen

För att ta ut de sex största företagen i detaljhandelsbranschen inom EU har en rapport från Deloitte använts. Listan presenterar de 250 största detaljhandelsföretagen i världen utifrån omsättning. Därifrån har vi lyft ut de sex största företagen från medlemsländer i EU. Det resulterade i följande företag: Tesco PLC UK, Ahold Delhaize Netherlands, Metro AG Group, J Sainsbury PLC, LVMH Moët Hennessy-Louis Vuitton S.A. samt Inditex S.A (Deloitte, 2019).

4.3.2 Flygbranschen

De sex största företagen i flygbranschen inom EU identifierades med hjälp av en rapport från CAPA, Centre for Aviation. Rapporten visar en lista över de 20 största flygföretagen i Europa utifrån antal passagerare. Företagen som presenteras som de största inom EU är följande: Lufthansa Group, IAG Group, Air France-KLM, EasyJet, Norwegian, och Aegean Airlines (Centre for Aviation, 2019).

4.3.3 Telekombranschen

För att identifiera de sex största telekomföretagen i EU har en rapport från Forbes använts. Rapporten visar de största publika företagen i världen inom telekombranschen utifrån omsättning. Därifrån har de sex största företagen inom EU tagits ut, vilka är följande: Deutsche Telecom, Telefonica, Orange, Telecom Italia, Telenor och Telia (Forbes, 2018).

4.4 Arbetsgång

Vid insamling av den empiriska datan har resultaträkningen samt balansräkningen för företagen korrigerats för att kunna se förändringen i nyckeltal före och efter implementeringen av IFRS 16. För de flesta företag har vi korrigerat 2018 års siffror men i vissa företag har vi använt oss av 2017 eller 2016 års siffror, detta på grund av att företagen implementerat IFRS 16 tidigare eller själv räknat om sina tidigare årsredovisningar för att få jämförbarhet över de senaste åren. Då vi är intresserade av skillnaderna innan och efter IFRS 16 påverkas vår studie inte av vilket år företagen valt att implementera standarden.

4.4.1 Exempel på arbetsgång

Företagen har uppgett olika mycket information inför implementeringen av IFRS 16. I de fall företaget uppgett minst information ger de bara en uppskattning av värdet som ska föras in på balansräkningen, ett exempel på detta är telekomföretaget Orange. Nedan följer en stegvis genomgång av arbetsgången med Oranges siffror som stöd för att tydliggöra vilka korrigeringar och antaganden vi har gjort.

I Oranges årsredovisning finns informationen;

the Group estimates the effect on the opening balance sheet between 5.5 and 6.5 billion euros ... The effect on equity at January 1, 2019 should not be material. (Orange PLC, 2019).

Nedan följer Oranges resultat- samt balansräkning för 2018 med korrigeringar för IFRS 16 (alla siffror i €m). Förklaring av korrigeringarna följer efter tabell 1 och 2.

<i>Resultaträkning (€m)</i>	<i>Innan IFRS 16</i>	<i>Korrigering</i>	<i>Efter IFRS 16</i>
Nettoomsättning	41381		41381
Operationella kostnader	-29505	952 ³⁾	-28553
EBITDA	11876		12828
Avskrivningar	-7047	-857 ⁴⁾	-7904
EBIT	4829		4924
Finansiella intäkter	34		34
Finansiella kostnader	-1396	-312 ⁵⁾	-1708
EBT	3467		3250

Tabell 1. Förenklad resultaträkning för Orange, med korrigeringar för IFRS 16.

<i>Balansräkning (€m)</i>	<i>Innan IFRS 16</i>	<i>Korrigering</i>	<i>Korrigering</i>	<i>Efter IFRS 16</i>
Anläggningstillgångar	74701			74701
Omsättningstillgångar	21891			21891
Nyttjanderättstillgångar		6000 ²⁾	-857 ⁴⁾	5143
Totala tillgångar	96592			101735
Eget kapital	33249		-217 ⁶⁾	33032
Långfristiga skulder	33047			33047
Kortfristiga skulder	30296			30296
Leasingskulder		6000 ¹⁾	-640 ⁷⁾	5360
Totalt kapital	96592			101735

Tabell 2. Förenklad balansräkning för Orange, med korrigeringar för IFRS 16.

- 1) Vi för in en leasingskuld på skuldsidan i balansräkningen. I detta fall för vi in medelvärdet av företagets avgivna siffror 6000. Vi antar här att skulden är lika hög i början av 2018 som i början av 2019. Detta antagande är inte helt korrekt men genom att studera leasingnoterna för 31 december 2017 samt 31 december 2018 kan vi se att förväntade leasingkostnader ligger väldigt nära varandra. Vi anser därför att företagens angivna siffror är en tillräckligt bra estimering av skuldens värde även om vi flyttar den ett år bak i tiden.
- 2) Då företaget uppgett att eget kapital inte kommer påverkas för vi in samma värde som en nyttjanderättstillgång på balansräkningens tillgångssida.

- 3) Vi tar bort den operationella leasingkostnaden. Om företaget inte angett den exakta kostnaden tar vi värdet på förväntade operationella leasingkostnader som förfaller till betalning inom ett år ur leasingnoten för 2017.
- 4) Vi räknar ut en avskrivning på de nya nyttjanderättstillgångarna. För att göra detta måste vi först ta fram en genomsnittlig avskrivningstid. Detta görs genom att ta ut relevanta tillgångar och relevant avskrivning ur årsredovisningen. I Oranges fall hittar vi tillgångsposten "property, plants and equipment (27693)" samt avskrivningen på denna post (4791). Den genomsnittliga avskrivningstiden blir då $(27693+4791)/4791 \approx 7$ år. Avskrivningen blir då $6000/7$ som avrundat till hela miljoner blir 857. Avskrivningen förs även in i balansräkningen och minskar nyttjanderättstillgångarna.
- 5) Vi tar fram en räntekostnad för leasingskulden. För att göra detta måste vi först ta fram en marginell låneränta. I Oranges fall tar vi ur årsredovisningen fram posterna "non-current financial liabilities" (26749) samt "cost of gross financial dept" (1395). Den marginella låneräntan blir då $1395/26749 \approx 5,2\%$. Räntekostnaden blir då $6000 * 0,052 \approx 312$.
- 6) När resultaträkningen är korrigerad med leasingkostnad, avskrivning samt räntekostnad så har årets resultat förändrats. Skillnaden i EBT innan och efter korrigeringarna ($3250-3467=-217$) förs över till eget kapital i balansräkningen. Vi väljer att stanna på EBT även om det ger oss en felmarginal i och med att vi bortser från skatten. Vi bedömer att detta fel är så pass litet att det inte kommer ha någon avgörande effekt på våra nyckeltal.
- 7) Till sist amorterar vi lånet. Amorteringen är skillnaden mellan den operationella leasingkostnaden och räntan ($952-312=640$).

Ovanstående antaganden och beräkningar har inte behövt göras i alla företag då företagen uppger olika mycket information om effekterna av implementeringen av IFRS 16. Nedan följer en sammanställning av vilken information de olika företagen uppger i sina årsredovisningar.

	Tesco	Ahold	Metro	J Sainsbury	LVMH	Inditex	Lufthansa	IAG	AirFrance-KLM	EasyJet	Norwegian	Aegean	Deutsche Telecom	Telefonica	Oragne	Telecom Italia	Telenor	Telia
Leasingskuld	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Nyttjanderättstillgång	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Operationell leasingkostnad	x	x			x	x	x	x	x		x	x		x		x	x	
Avskrivning	x	x					x		x			x	x				x	
Räntekostnad	x	x					x		x				x				x	

Tabell 3. Sammanställning av vilken information företagen uppger i sina årsredovisningar.

I vissa fall har företaget uppgett en leasingskuld och en nyttjanderättstillgång av olika värde vilket skapat obalans i balansräkningen. Skillnaden i värde har lagts in i eget kapital, detta på grund av att i de företag med mer komplett information är det eget kapital som bär den största delen av skillnaden mellan leasingskuld och nyttjanderättstillgång. I de fall där företagen uppger komplett information kan man se indirekta effekterna i form av valutakursdifferenser, omvärderingar av tillgångar, skatteeffekter samt förändringar av förutbetalda kostnader. Dessa förändringar har tagits med i beräkningarna då siffrorna i årsredovisningarna varit kompletta, men är inte siffror vi kunnat räkna ut i de fall där företagen inte uppgett dem.

4.5 Studiens tillförlitlighet

För att mäta en studies tillförlitlighet tas ställning till två begrepp, reliabilitet och validitet. Följande diskuteras huruvida denna uppsats anses tillförlitlig i förhållande till de två begreppen.

4.5.1 Reliabilitet

Begreppet reliabilitet sammankopplas med i hur stor utsträckning en studie anses vara pålitlig och följdriktig. Bryman och Bell (2013) menar att det finns tre faktorer för att mäta reliabilitet. Stabilitet är den första faktorn som avser hur väl en studies resultat håller över tid, det vill säga hur väl samma test ger samma resultat vid olika tillfällen (Bryman & Bell, 2013). I vår studie har vi utgått från publicerade årsredovisningar som presenterar effekter av implementeringen av IFRS 16. Eftersom denna standard endast tillämpas vid ett tillfälle så kan samma studie inte genomföras med samma syfte vid ett senare tillfälle med senare

årsredovisningar. Därmed är studien stabil på så sätt att oavsett när i tiden som denna studie genomförs så kommer det ge samma resultat eftersom forskarna alltid bör använda årsredovisningarna från året innan implementeringen av IFRS 16. Den andra faktorn är intern reliabilitet som avser korrelation mellan svar på olika indikatorer. För att tydliggöra innebär det i hur stor utsträckning ett svar på en indikator påverkar ett svar på en annan indikator samt hur stark den inre följdriktigheten därmed blir (Bryman & Bell, 2013). I denna studie anses den interna reliabiliteten vara hög då studien baseras på siffror i årsredovisningarna. Tolkning av resultat på olika indikatorer behöver därför inte genomföras eftersom vi har fasta siffror som utgångspunkt vilka inte påverkas genom svar på andra indikatorer. Interbedömarreliabilitet är den tredje och sista faktorn som mäter hur väl en studie är tillförlitlig med fler observatörer inblandade. Denna faktor avser framförallt bedömning av subjektivitet där observatörer kan tolka på olika sätt (Bryman & Bell, 2013). Våra nyckeltalsberäkningar baseras på allmänt kända beräkningar där de valda nyckeltalen har endast en typ av beräkning. I denna studie finns därför inte utrymme för egen bedömning hos observatörerna eftersom alla ska utgå ifrån samma beräkning, vilket därmed stärker interbedömarreliabiliteten för studien.

4.5.2 Validitet

Hur väl en studie är giltig i det som mäts och beräknas benämns validitet. Begreppet handlar om relevansen i de beräkningar som görs i förhållande till studiens syfte (Djurfeldt, Larsson & Stjärnhagen, 2014). Bryman och Bell (2013) menar att validitet handlar om hur väl ett mått reflekterar vad man verkligen vill mäta. I denna studie handlar validiteten om huruvida de valda nyckeltalen kan hjälpa oss att besvara syftet för uppsatsen. De valda nyckeltalen är valda med grund i den vetenskapliga litteraturen som studerar kapitalisering av operationella leasingavtal och dess påverkan på nyckeltal, men genom uppsatsen har konstaterats att den absolut största påverkan av IFRS 16 sker i balansräkningen. Att majoriteten av våra nyckeltal baseras enbart på resultaträkningen anses därför påverka validiteten i negativ riktning eftersom studien avser att titta på effekterna av standarden. För att stärka validiteten hade det därför varit av vikt att undersöka fler nyckeltal helt baserade på balansräkningen eftersom det är här effekterna förväntas komma.

5. Resultat och analys

I detta avsnitt presenteras det insamlade empiriska materialet i form av tabeller. I tabellerna kan utläsas andelen leasing i företagen samt relativ och absolut förändring av nyckeltalen på grund av implementeringen av IFRS 16. Efter varje tabell följer analys av respektive nyckeltal i förhållande till teoretiskt ramverk och institutionalia. Slutligen ställs empirin i förhållande till Gordon och Gallerys (2012) jämförbarhetsramverk.

5.1 Andel leasing

Detaljhandeln		Flyg		Telekom	
Tesco	16%	Lufthansa	5%	Deutsche Telekom	9%
Ahold	19%	IAG	16%	Telefonica	7%
Metro	21%	AirFrance-KLM	24%	Orange	6%
J Sainsbury	21%	EasyJet	7%	Telecom Italia	6%
LVMH	15%	Norwegian	59%	Telenor	14%
Inditex	23%	Aegean	55%	Telia	6%
Medelvärde bransch	19%	Medelvärde bransch	28%	Medelvärde bransch	8%

Tabell 4. Andel leasing i undersökta företag.

IASB har i sin undersökning identifierat att 38% av flygföretagen respektive 36% av detaljhandelsföretagen hade mer än 50% av sina tillgångar som operationell leasing. I telekombranschen hade däremot inga företag mer än 50% av sina tillgångar i operationell leasing. Där kunde man istället utläsa att den största delen, 68%, av företagen hade mellan 1 och 10% av sina tillgångar i operationell leasing (IFRS Foundation, 2016b).

Vad gäller telekom- och flygbranschen stämmer IASBs och våra siffror väl överens, fem av sex telekomföretag har mellan 1 och 10% och i flygbranschen har två av sex företag mer än 50% av sina tillgångar i operationell leasing. Detaljhandelsbranschen har i linje med IASBs siffror mer leasing än telekombranschen samt mindre leasing än flygbranschen men vi har i vår undersökning inte påträffat något företag i detaljhandelsbranschen med mer än 50% av tillgångarna i operationell leasing.

5.2 Nyckeltal

Nedan följer en presentation per nyckeltal av de förändringar som identifierats. Förändringarna står i relation till före och efter implementeringen av IFRS 16 samt i förhållande till de förväntningar som tidigare forskning resulterat i. I vår undersökning har vi noterat att Norwegian är ett extremvärde i alla nyckeltal och vi har därför valt att utesluta dem ur de medelvärden som vi använder i analysen nedan. Norwegian diskuteras enskilt senare i analysen.

5.2.1 EBITDA, EBIT & EBT

	EBITDA	EBIT	EBT
	Förändring %	Förändring %	Förändring %
Detaljhandeln			
Tesco	32,75%	20,15%	-15,14%
Ahold	25,81%	9,52%	-0,60%
Metro	44,23%	34,39%	21,07%
J Sainsbury	69,11%	158,65%	104,68%
LVMH	32,29%	28,03%	25,45%
Inditex	43,83%	40,37%	37,85%
Medelvärde bransch	41,34%	48,52%	28,88%
Flyg			
Lufthansa	10,55%	6,00%	4,24%
IAG	18,05%	18,55%	15,31%
AirFrance-KLM	46,08%	29,37%	55,93%
EasyJet	24,04%	30,22%	27,42%
Norwegian	242,83%	96,83%	78,11%
Aegean	116,80%	10,80%	21,32%
Medelvärde bransch	76,39%	31,96%	33,72%
Medelvärde exkl. Norwegian	43,10%	18,99%	24,84%
Telekom			
Deutsche Telekom	17,86%	13,74%	7,74%
Telefonica	6,88%	6,52%	2,34%
Orange	8,02%	1,97%	-6,26%
Telecom Italia	9,46%	31,91%	-0,90%
Telenor	11,84%	4,53%	-2,65%
Telia	4,99%	2,57%	-0,92%
Medelvärde bransch	9,84%	10,20%	-0,11%
Totalt medelvärde	42,52%	30,23%	20,83%
Medelvärde exkl. Norwegian	31,43%	25,90%	14,39%

Tabell 5. Förändring av EBITDA, EBIT samt EBT

Som ses av tabellen ovan ökar nyckeltalet EBITDA i samtliga företag i alla branscher. Detta motsvarar tidigare forskning där förväntningarna varit att nyckeltalet ska öka (Morales-Díaz & Zamora-Ramírez, 2018). Eftersom det endast är en leasingkostnad som exkluderas från resultaträkningen vilken påverkar EBITDA så har det varit naturligt att det skulle ske en ökning. Även EBIT ökar i samtliga företag i förhållande till innan implementeringen av IFRS 16. Detta kan grundas i att den borttagna operationella leasingkostnaden har ett högre värde än den tillagda avskrivningen.

I vår undersökning identifieras stora förändringar av EBT i några av företagen. I genomsnitt ökar EBT, mycket till anledning av att detaljhandelsföretaget J Sainsbury ökar med drygt 104%. Det finns däremot företag i både detaljhandelsbranschen och telekombranschen som får ett sänkt EBT. Tesco är det företag med den största förlusten, här sjunker nyckeltalet med hela 15,14%. Att ett företags EBT minskar betyder att avskrivning plus ränta är större än den operationella leasingkostnaden. Detta sker när företagets leasingportfölj är omogen, då det är en högre räntekostnad men en lägre amortering. Om företagets leasingportfölj är mogen är situationen den omvända. Skillnaden i EBT ger oss därför en fingervisning om hur mogen företagets leasingportfölj är.

I förhållande till andelen leasing i branscherna kan man se att EBITDA ökar mer med större andel leasing och ökar mindre med mindre andel leasing, vilket är naturligt då större andel leasing medför att det är ett högre värde på den operationella leasingkostnaden som exkluderas ur nyckeltalet. Telekombranschen har den minsta förändringen i EBIT och EBT vilket stämmer överens med att branschen har minst andel operationell leasing. Däremot är det detaljhandelsbranschen som ökar mest i både EBIT och EBT trots att flygbranschen har störst andel operationell leasing. Detta kan till viss del förklaras med J Sainsburys exceptionella ökning i både EBIT och EBT på 158,68% samt 104% vilket påverkar branschens medelvärde. I övrigt indikerar det att detaljhandelsbranschen överlag har lägre avskrivning och lägre räntekostnad än flygbranschen. Varför avskrivningarna är lägre kan vi inte förklara utifrån vårt empiriska material men vi kan se att detaljhandelsbranschen överlag har en lägre räntesats än flygbranschen.

5.2.2 Vinstmarginal

	Förändring % enheter	Förändring %
Detaljhandeln		
Tesco	0,59%	19,58%
Ahold	0,39%	9,75%
Metro	0,92%	32,97%
J Sainsbury	1,70%	147,83%
LVMH	5,53%	26,07%
Inditex	6,72%	39,48%
Medelvärde bransch	2,64%	45,95%
Flyg		
Lufthansa	0,47%	5,52%
IAG	2,84%	18,50%
AirFrance-KLM	3,70%	52,59%
EasyJet	2,36%	29,26%
Norwegian	9,26%	255,51%
Aegean	2,32%	23,77%
Medelvärde bransch	3,49%	64,19%
Medelvärde exkl. Norwegian	2,34%	25,93%
Telekom		
Deutsche Telekom	1,38%	13,28%
Telefonica	0,84%	3,74%
Orange	0,23%	1,95%
Telecom Italia	0,95%	11,00%
Telenor	0,91%	4,23%
Telia	0,41%	2,49%
Medelvärde bransch	0,79%	6,11%
Totalt medelvärde	2,31%	38,75%
Medelvärde exkl. Norwegian	1,92%	26,00%

Tabell 6. Förändring av vinstmarginal.

Precis som tidigare forskning påvisat genom kapitaliseringsmetoder ökar vinstmarginalen (Beattie, Edwards & Goodacre, 1998) för alla undersökta företag. Av de 17 företag som analyseras är det J Sainsbury som skiljer sig från mängden med en vinstmarginal på 147,83% jämfört med medelvärdet som är på 26,00%. Att J Sainsbury har en betydlig högre vinstmarginal än de övriga beror på att deras avskrivningar blir väsentligt mindre än de operationella leasingkostnaderna.

Branschmässigt är förändringen av vinstmarginalen i telekombranschen något mindre överlag än i de övriga två branscherna med ett medelvärde på 6,11%. Detta kan förklaras med att avskrivningstiden är kortare och därför ger högre avskrivningskostnader kontra leasingkostnader. Detta gör att telekomföretagens EBIT ökar mindre än i de andra branscherna vilket leder till lägre vinstmarginal. Detaljhandelsbranschen är den bransch som ökar mest, med ett medelvärde på 45,95%, men är också den bransch som har störst variation mellan företagen. Vi kan därför inte se att andelen leasing i branscherna har inverkan på nyckeltalens förändring.

5.2.3 Räntetäckningsgrad

	Förändring	Förändring %
Detaljhandeln		
Tesco	-1,30	-39,80%
Ahold	-2,69	-37,08%
Metro	-1,44	-27,53%
J Sainsbury	-0,99	-29,38%
LVMH	-1,94	-8,78%
Inditex	-20,03	-33,77%
Medelvärde bransch	-4,73	-29,39%
Flyg		
Lufthansa	-1,37	-11,61%
IAG	-3,84	-26,56%
AirFrance-KLM	0,10	3,76%
EasyJet	-2,77	-17,49%
Norwegian	2,06	163,43%
Aegean	-0,68	-10,18%
Medelvärde bransch	-1,08	16,89%
Medelvärde exkl. Norwegian	-1,71	-12,41%
Telekom		
Deutsche Telekom	-0,20	-7,45%
Telefonica	-0,03	-1,28%
Orange	-0,58	-16,67%
Telecom Italia	0,02	3,03%
Telenor	-1,02	-20,62%
Telia	-0,62	-12,13%
Medelvärde bransch	-0,40	-9,19%
Totalt medelvärde	-2,07	-7,23%
Medelvärde exkl. Norwegian	-2,28	-17,00%

Tabell 7. Förändring av räntetäckningsgrad.

I våra undersökta företag kan vi se en minskning av räntetäckningsgraden i 15 av 17 företag. Anledningen till att den minskar är att räntekostnaden ökar till följd av IFRS 16 mer än vad EBIT ökar relativt sett. Det som kan observeras är att det är stor variation på hur mycket nyckeltalet förändras. Av de 15 företag som minskar sin räntetäckningsgrad är den minsta respektive högsta minskningen -1,28% och -39,8% jämfört med medelvärdet för alla företag som är -17,00%. Förändringen i detta nyckeltal baserat på företagens egna siffror stämmer väl överens med Moralez-Díaz och Zamora-Ramírez' (2018) resultat som använt kapitaliseringsmetoder vilka också resulterat i en minskning av nyckeltalet.

I vår undersökning finns det två företag som sticker ut med en positiv förändring i räntetäckningsgraden, dessa två är AirFrance-KLM och Telecom Italia. Detta beror i AirFrance-KLMs fall på att de redovisar en valutakursvinst på 502€m i sina finansiella intäkter på grund av att deras leasingavtal är skrivna i USD och de rapporterar i EUR. I Telecom Italia beror det på att den relativa ökningen av räntekostnaden är mindre än den relativa ökningen av EBIT.

Branschmässigt kan vi se att detaljhandelsbranschen minskar mest med ett branschmedelvärde på -29,39%. Flygbranschen och telekombranschen ligger båda under det totala medelvärdet och vi kan inte se att räntetäckningsgraden påverkas av andelen leasing i branscherna.

5.2.4 ROA

	Förändring % enheter	Förändring %
Detaljhandeln		
Tesco	0,02%	0,81%
Ahold	-0,61%	-8,16%
Metro	0,58%	10,32%
J Sainsbury	1,50%	105,63%
LVMH	1,32%	9,87%
Inditex	2,76%	13,73%
Medelvärde bransch	0,93%	22,03%
Flyg		
Lufthansa	0,09%	1,18%
IAG	0,33%	2,47%
AirFrance-KLM	1,84%	24,76%
EasyJet	1,42%	20,85%
Norwegian	5,20%	199,60%
Aegean	-1,70%	-10,68%
Medelvärde bransch	1,20%	39,70%
Medelvärde exkl. Norwegian	0,40%	7,72%
Telekom		
Deutsche Telekom	0,20%	3,46%
Telefonica	-0,23%	-2,34%
Orange	-0,16%	-3,20%
Telecom Italia	0,15%	5,94%
Telenor	-0,81%	-6,52%
Telia	-0,18%	-3,34%
Medelvärde bransch	-0,17%	-1,00%
Totalt medelvärde	0,65%	20,24%
Medelvärde exkl. Norwegian	0,38%	9,58%

Tabell 8. Förändring av ROA.

I genomsnitt har ROA ökat med 9,58% i de 17 företag som inkluderas i medelvärdet. Av dessa 17 har nyckeltalet sjunkit hos sex av företagen. Majoriteten av tidigare forskning visar att ROA generellt förväntas sjunka (Morales-Díaz & Zamora-Ramírez, 2018). Detta överensstämmer inte med vår undersökning av företagens faktiska siffror då elva av våra företag ökar sin ROA. Anledningen till att ROA ökar är att EBIT ökar mer relativt sett än vad det totala kapitalet gör.

Morales-Díaz och Zamora-Ramírez (2018) menar att nyckeltalet påverkas av vilken bransch som undersöks. I vår undersökning ser vi inte dessa likheter då ROA i samtliga tre branscher stiger i några företag och sjunker i andra företag. Det som kan utläsas är att ROA sjunker i fler telekomföretag än i de övriga två branscherna och att medelvärdet för branschen är negativt. Men eftersom nyckeltalet varierar så är det trots den observationen svårt att dra några slutsatser för om detta har en koppling till bransch eller om det är relaterat till andra orsaker. Kopplat till medelvärdet för branscherna kan man utifrån vår undersökning dock se att ROA minskar i branscher med låg andel leasing och ökar i branschen med hög andel leasing.

5.2.5 Skuldsättningsgrad

	Förändring	Förändring %
Detaljhandeln		
Tesco	1,08	44,26%
Ahold	0,55	44,00%
Metro	0,74	19,12%
J Sainsbury	0,86	48,31%
LVMH	0,15	12,61%
Inditex	0,27	57,45%
Medelvärde bransch	0,61	37,63%
Flyg		
Lufthansa	0,12	4,03%
IAG	0,67	21,07%
AirFrance-KLM	3,98	56,10%
EasyJet	0,11	9,30%
Norwegian	-9,54	-29,94%
Aegean	0,75	46,72%
Medelvärde bransch	-0,65	17,88%
Medelvärde exkl. Norwegian	1,13	27,45%
Telekom		
Deutsche Telekom	0,46	19,51%
Telefonica	0,24	7,49%
Orange	0,17	9,17%
Telecom Italia	0,14	7,18%
Telenor	0,44	17,52%
Telia	0,15	10,44%
Medelvärde bransch	0,27	11,89%
Totalt medelvärde	0,08	22,46%
Medelvärde exkl. Norwegian	0,67	25,65%

Tabell 9. Förändring av skuldsättningsgrad.

Resultatet av vår undersökning motsvarar förväntningarna på förändringen av nyckeltalet (Burgees et al., 2015), det vill säga samtliga 17 företags skuldsättningsgrad ökar vid implementering av IFRS 16. En logisk följd av implementeringen av IFRS 16 torde vara att högre operationell leasing leder till högre skuld vilket i sin tur bör leda till högre skuldsättningsgrad. Vår undersökning stödjer inte detta resonemang utan det kan observeras att företagen i telekombranschen generellt ökar jämnt över hela branschen då företagens individuella ökningarna samtliga ligger under det totala medelvärdet på 25,65%. I både detaljhandelsbranschen och flygbranschen ser vi större variation mellan företagen och medelvärde på 37,63% respektive 27,45%. Enligt ovanstående resonemang borde flygbranschen vara den bransch med störst ökning i skuldsättningsgrad, vilket vår studie inte visar. Detta kan förklaras med att man har bortsett från förändringen i eget kapital och att denna relativa förändring har inverkan på skuldsättningsgraden.

5.2.6 Norwegian

Norwegian är det företag i vår undersökning där effekterna på nyckeltalen skiljer sig markant jämfört med de andra företagen. EBITDA, EBIT och EBT ökar med 242,77%, 96,83% respektive 78,11% vilket är stora ökningarna i förhållande till medelvärdet som är 31,43%, 25,90% respektive 14,39%. Vi kan se att Norwegian är det företag som har störst andel leasing av företagen i studien vilket bidrar till den stora ökningen i EBITDA. Den operationella leasingkostnaden som försvinner till följd av IFRS 16 är betydligt större än de avskrivningar som tillkommer. Norwegians EBITDA, EBIT samt EBT är negativt innan korrigeringarna men EBITDA är positivt efter korrigering. Även om EBIT och EBT fortfarande är negativt innebär korrigeringarna en kraftig förbättring av samtliga resultatmått.

Vinstmarginalen ökar kraftigt i Norwegian med 255,51% vilket kan jämföras med medelvärdet som är 26,00%. Denna ökning beror på den kraftiga förbättringen som sker i Norwegians resultat medan nettoomsättningen är densamma. Norwegian har i likhet med två tidigare nämnda företag en positiv förändring i räntetäckningsgraden vilket går emot Moralez-Díaz och Zamora-Ramírez' (2018) resultat. Norwegian har dessutom mycket större ökning då företagets ökning är 163,43% jämfört med de andra företagens ökningarna som är runt 3%. Anledningen till denna kraftiga ökning kan kopplas till att Norwegians EBIT ökar täljaren mer än vad räntekostnaderna ökar nämnaren, relativt sett. Även ROA ökar mer än i

alla andra företag, en ökning med hela 199,6% jämfört med medelvärdet som är 9,96%. Anledningen till den stora ökningen av nyckeltalet är även här att Norwegians EBIT ökar kraftigt. Täljaren ökar mer relativt sett än vad nämnaren, i detta fall totalt kapital, gör. Norwegian är det enda företag som minskar sin skuldsättningsgrad vilket beror på att deras eget kapital ökar med 120% till följd av att EBT ökar. På grund av att ökningen i EBT är så kraftig har det ingen betydelse att även skulderna ökar eftersom den relativa ökningen av det egna kapitalet blir större än den relativa ökningen av skulderna.

5.3 Effekterna enligt IASB

IASB har med den nya standarden, IFRS 16, haft som mål att ge investerare mer fullständig information samt att göra de finansiella rapporterna mer jämförbara. Främst har IASB haft de mindre avancerade investerarna i åtanke, de som tidigare inte gjort några justeringar (IFRS Foundation, 2016b). För dessa investerare har de förändringar som vi ser i vårt empiriska material varit helt dolda. Utifrån det empiriska materialet kan vi se att förändringen av nyckeltalen rör sig på samma sätt i de flesta företagen. Mellan företagen i detaljhandeln respektive i telekombranschen är det likartade förändringar i ungefär lika storlek. Detta kan indikera att företag i samma branscher, redan innan kraven som IFRS 16 medförde, använde samma metoder i sin redovisning trots att IAS 17 erbjöd en mer flexibel redovisning. Således vill vi påstå att om man jämförde ett företag i till exempel telekombranschen med ett annat företag i telekombranschen så var de redan innan implementeringen jämförbara. Resultatet för det empiriska materialet i flygbranschen gav däremot större variationer vilket kan indikera att investerare med den föregående standarden inte haft komplett information för att kunna fatta riktiga ekonomiska beslut med hänseende till denna bransch. Jämförelsen blir således bättre i denna bransch vilket går i linje med IASBs intentioner med IFRS 16.

När IASB har talat om jämförbarhet har de tryckt på att IFRS 16 ska göra företag som leasar mer jämförbara med företag som inte leasar (IFRS Foundation, 2016b). Vi ser förändringar av samtliga undersökta nyckeltal i samtliga företag, i vissa fall förändringar på över 100%. Då dessa effekter till stor del varit dolda för investerare under IAS 17, då bara de mest avancerade investerarna och analytikerna gjort justeringar, kan vi säga att IFRS 16 skapar bättre jämförbarhet i linje med IASBs intentioner. Imhoff, Lipe och Wright (1991) har redan

långt innan IFRS 16 menat att kapitalisering av operationell leasing påverkar i så hög grad att effekterna inte kan bortses ifrån, vilket är ett problem som IFRS 16 nu åtgärdar. IFRS 16 inkluderar samtliga leasingavtal, bortsett från de undantag som finns beskrivna i teoriavsnittet, och ger mer precis information då de baseras på företagets egna siffror och inte på olika kapitaliseringsmetoder, där man gör vissa antagande. Detta bör underlätta för investerare samt göra beslutsfattandet effektivare.

En annan anledning som bidrog till att en ny leasingstandard behövde utvecklas var att många företag placerat sin leasing utanför balansräkningen och på så sätt gömt en del tillgångar som använts i verksamheten. Eftersom företag har sett leasing som en finansieringsform så uppstod oro över att den nya standarden skulle påverka balansräkningen och nyckeltal vilket således skulle reducera möjligheterna till finansiering (Marton, Lundqvist & Pettersson, 2016). Baserat på vår undersökning har den totala balansomslutningen ökat eftersom tillgångar och skulder påverkats i stor utsträckning på vardera sida i balansräkningen. I de företag där EBT sjunkit bidrar det till ett minskat eget kapital. I förhållande till den totala balansomslutningen leder detta till att skulderna relativt sett ökar mer än vad tillgångarna gör. En större skuld medför högre räntekostnader och kan då påverka räntetäckningsgraden. Tesco är det företag där EBT sjunker mest. Vid vidare analys av våra nyckeltal är Tesco också det företag där räntetäckningsgraden sjunker mest relativt sett. Detta innebär att Tesco får det svårare att täcka sina finansiella kostnader med resultatet inklusive finansiella intäkter. Varför just Tesco påverkas med en negativ förändring av EBT har tidigare i analysen diskuterats där vi menar att företaget kan ha en omogen leasingportfölj. Vidare kan vi se att skuldsättningsgraden går upp i alla företag och räntetäckningsgraden går ner i 15 av 17 företag vilket bekräftar företagets farhågor och kan ge effekter för företagets finansiering.

Det är inte längre lika enkelt att gömma sina skulder och IASB menar att de metoder som tidigare används för kapitalisering ofta överskattat leasingkulden. Användandet av IFRS 16 ger då en mer rättvis bild av företagen än att ha leasingavtalen utanför balansräkningen och låta investerare göra justeringarna (IFRS Foundation, 2016b). Företag behöver därför inte känna oro för att implementera IFRS 16 eftersom de finansiella rapporterna framöver kommer spegla företagets ekonomiska transaktioner på ett bättre sätt. Däremot kan viss oro bekräftas eftersom de ökade skulderna och räntekostnader kan komma att bli stora och

påverka en del nyckeltal i negativ riktning. På så sätt påverkas bilden av verksamheten, främst gentemot de investerare som inte gjort egna justeringar och som nu plötsligt kan utläsa negativa förändringar i företagens nyckeltal. Det kan antas rimligt att de investerare som inte tidigare intresserat sig för den operationella leasingens effekter inte heller intresserar sig för effekterna som IFRS 16 medför och dessa investerare kan därför bli oroliga över förändringarna i företagens nyckeltal.

5.4 Jämförbarhet utifrån ett jämförbarhetsramverk

I flera av våra undersökta företag ser vi stora förändringar i nyckeltal på grund av implementeringen av IFRS 16, i vissa fall över 100%. Det betyder att det för många företag är stor skillnad på att ha leasingavtalen i balansräkningen istället för enbart i resultaträkningen. IAS 17 innebar att liknande leasingavtal kunde redovisas på olika sätt. Även om mer avancerade användare av de finansiella rapporterna redan innan implementeringen lagt in leasingavtal i balansräkningen med hjälp av olika kapitaliseringsmodeller (IFRS Foundation, 2016b) så innebar det att olika kapitaliseringsmetoder användes för liknande leasingavtal. Med införandet av IFRS 16 finns nu en gemensam redovisningsmetod och kapitaliseringsmetod för alla. Sett utifrån Gordon och Gallerys (2012) ramverk, som visar på att olika metoder för liknande ekonomisk händelser leder till icke-konvergen jämförbarhet men att samma metod för liknande ekonomiska händelser leder till djup jämförbarhet, bör rimligtvis IFRS 16 leda till en djupare jämförbarhet. En djupare jämförbarhet leder vidare till en positiv effekt för de finansiella rapporterna. Genom denna analys kan antas att vi genom övergången från IAS 17 till IFRS 16 rört oss från icke-konvergen jämförbarhet till djup jämförbarhet. Nedan kan vi se att det finns vissa aspekter som kan göra att övergången inte fullt ut leder till djup jämförbarhet.

IASB har gett företag möjlighet att välja på två olika metoder vid implementeringen av IFRS 16. Metoderna som beskrivs i teorin är full retroaktiv metod och förenklad metod. I vår undersökning har vi funnit att företagen valt olika metoder för implementering och detta kan bidra till att man under implementeringen inte uppnår djup jämförbarhet. IFRS 16 ger även företagen möjligheten att bortse från avtal som löper mindre än 12 månader och avtal av mindre ekonomiskt värde. I vår studie har det visat sig att samtliga företag valt att utnyttja

dessa undantag, men i och med att valmöjligheten kvarstår kan detta bidra till icke-konvergen jämförbarhet i enlighet med Gordons och Gallerys (2012) ramverk. IASB har även gett företagen substantiell övergångslättnad (IFRS Foundation, 2016b) vilket innebär att företagen inte behöver omvärdera kontrakt som tar slut inom 12 månader samt att de inte behöver omdefiniera pågående kontrakt. Detta kan bidra till icke-konvergen jämförbarhet dels för att vi under det första året av implementeringen kan ha kontrakt som är felvärderade och dels för att det kan finnas kontrakt som under IAS 17 definierats som leasing men som under IFRS 16 inte borde vara det eller eventuellt har servicekomponenter som ska brytas ut. I detaljhandelsbranschen och flygbranschen löper leasingavtal under långa perioder, vilket visas av att ett antal av de undersökta företagen tillkännager att de har kontrakt med upp till 30 års löptid. Vi kan alltså med övergångslättnaden ha feldefinierade kontrakt i företagen i decennier. Icke-konvergen jämförbarhet kan i sin tur leda till att användare av finansiella rapporter potentiellt får det svårare att jämföra rapporterna med varandra.

I vår studie har vi funnit att flera företag har leasingavtal i en annan valuta än i sin redovisningsvaluta och att då även leasingkostnaden är i en annan valuta. Eftersom leasingkostnaden ligger till grund för värdet av leasingskulden skapar detta en volatilitet både i resultaträkningen och i balansräkningen. Liknande leasingavtal kan ha olika ekonomisk substans på grund av valutakursdifferenser men redovisas på exakt samma sätt. Enligt Gordon och Gallerys (2012) ramverk uppnås endast ytlig jämförbarhet då händelser som liknar varandra redovisas på samma sätt även om de har underliggande skillnader i ekonomisk substans. Enligt ramverket riskerar ytlig jämförbarhet att leda till att de finansiella rapporterna blir mindre jämförbara. Detta innebär i vissa fall att övergången från IAS 17 till IFRS 16 har lett till att vi gått från icke-konvergen jämförbarhet till ytlig jämförbarhet, det vill säga att de finansiella rapporterna ser ut att vara mer jämförbara men i själva verket finns det underliggande faktorer, till exempel valutadifferenser, vilket gör att leasingavtalen bör redovisas på olika sätt.

6. Slutsats och diskussion

I uppsatsens avslutande kapitel redogörs för vilka slutsatser som kan dras utifrån det analyserade materialet i förhållande till uppsatsens syfte. Därefter sker en diskussion kring områden vi inte haft material för att analysera eller dra slutsatser om, men som ändå anses så pass intressant att det är värt att diskutera. Diskussionen mynnar vidare ut i några förslag på vad vidare forskning kan bygga på.

6.1 Slutsatser

Efter att ha analyserat företagens nyckeltal kan vi dra slutsatsen att de i stort påverkas i linje med vad forskare som Morales-Díaz och Zamora-Ramírez (2018), Burgees et al. (2015) och Beattie, Edwards och Goodacre (1998) visat samt hur IASB prognostiserat att de bör påverkas (IFRS Foundation, 2016a). De nyckeltal som utmärker sig är EBT samt ROA. Enligt IASB ska EBT inte påverkas nämnvärt av implementeringen av IFRS 16 (IFRS Foundation, 2016a) men vi har i vår undersökning funnit en medelökning på 20,83% vilket får sägas vara en nämnvärd ökning. Anledningen till denna ökning är att avskrivningarna adderat med räntekostnaderna i de flesta företag inte blir lika stora som de tidigare operationella leasingkostnaderna. ROA har enligt ovan nämnda forskning förväntats minska vilket vår empiri inte visar. Vi har observerat att elva av våra 17 företag istället ökat sin ROA. Detta beror på att EBIT ökar mer i relation till totalt kapital vilket gör att nyckeltalet ökar.

Vi har även funnit att IFRS 16 leder till indirekta effekter, något som IASB inte nämner i sina förarbeten. Den indirekta effekt som ger störst påverkan är valutakursdifferenser som uppstår när leasingavtal skrivs i en annan valuta än företagets rapporteringsvaluta. Detta leder till volatilitet i resultaträkningen och får en vidare effekt på balansräkningen.

En av IASBs intentioner med IFRS 16 var att de finansiella rapporterna skulle bli mer jämförbara (IFRS Foundation, 2016b). Med utgångspunkt i Gordon och Gallerys (2012) jämförbarhetsramverk drar vi slutsatsen att målsättningen för IASB var att gå från icke-konvergen jämförbarhet till djup jämförbarhet. Eftersom IFRS 16 innebär att alla företag ska redovisa leasingavtal enligt samma standard bör detta enligt jämförbarhetsramverket göra

att de finansiella rapporterna får en djupare jämförbarhet. Men till följd av att normgivaren ger företagen olika alternativ inom standarden kan detta bidra till icke-konvergen jämförbarhet vilket gör att djup jämförbarhet blir svårt att uppnå fullt ut. Dessutom finns det faktorer som till exempel olika valutor och ränteskillnader som kan bidra till en ytlig jämförbarhet. I övrigt är det svårt att dra några fler generella slutsatser kring jämförbarheten eftersom majoriteten av nyckeltalen förändras likartat och jämförbarhet som egenskap är komplicerat att mäta.

6.2 Diskussion

Att mäta jämförbarhet är komplext då det är svårt att definiera. Sett till bransch bidrar den nya standarden i detta sammanhang endast med en begränsning av hur redovisningen ska utföras. Man kan säga att den bidrar med ett nytt sätt att redovisa lika på. Så huruvida standarden förbättrar jämförbarheten i rum är svårt att säga och är beroende av vad som jämförs. Det är även svårt, utifrån det empiriska materialet, att säga hur jämförbarheten påverkas över tid, men med en ny standard så medföljer nya förutsättningar och nya metoder vilket försvårar möjligheten att jämföra över tid. Även om företagen korrigerar resultatet för de två år som föregick implementeringen så kommer det vara ett hack i nyckeltalen vilket kommer att behöva förklaras en lång tid framåt om det ska vara möjligt att göra jämförelsen över längre tid.

En av IASBs intentioner med IFRS 16 var att företag med mycket leasing skulle bli mer jämförbara med de företagen som har lite leasing (IFRS Foundation, 2016b). I detta hänseende anser vi att det blir bättre jämförbarhet, men det finns andra aspekter att ta hänsyn till mer än att bara jämföra företag med varandra. Det finns indirekta effekter till följd av implementeringen av IFRS 16, som till exempel valutakursdifferens och ränteskillnader, vilka kan leda till att skulder som är beräknade utifrån leasingavtalen kan påverkas. Vid skiftningar i valutakursen påverkas resultatet vilket i sin tur påverkar eget kapital, trots att förändringen egentligen borde härledas till leasingskulden. Det hade kunnat vara mer rättvisande om skulden ökade eller minskade eftersom den är baserad på de framtida leasingkostnaderna som påverkas när valutakursen förändras. På grund av den reglering som omfattar redovisningsprofessionen antar vi att användare av finansiella rapporter förväntar sig att

samma balanspost kan jämföras mellan företag. Vid jämförelse av balansposten leasingkulld kan lika stora skulder ha olika underliggande ekonomiska värde, då de underliggande leasingavtalen är skrivna i olika valutor. Detta kan leda till att användarna blir missledda då de inte inser att balansposten brister i jämförbarhet.

IFRS 16 kan påverkas av olika kulturella skillnader som inte direkt behöver synas. Skillnader såsom religion, lagar och redovisningsprofession kan påverka tolkningen av ekonomiska transaktioner. Inom olika religioner har man exempelvis olika bild vad gäller förvaltning av tillgångar. Inom den islamistiska traditionen förvaltas tillgången för Guds räkning, utesluter finansiering som medför skulder och förbjuder betalning av ränta (Deegan & Unerman, 2011). Vi tolkar detta som att det under IAS 17 varit tillåtet att använda operationella leasingavtal inom islamistisk kultur då detta inte innefatta ränta eller skapade en skuld. Med IFRS 16 ska leasingavtal redovisas som finansiella vilket leder till ränta och skuld. En islamistisk kultur kan därför komma att motsätta sig implementering av IFRS 16, vilket försvårar internationell harmonisering av leasingredovisning.

Det legala systemet är ännu ett område som bidrar till skillnader i redovisningen. Vissa länder har ett romerskt rättssystem där tillämpning och tolkning av redovisningsstandarder är detaljerat beskrivet, vilket begränsar utrymmet för egen bedömning. Andra länder följer mer generella rättssystem där detaljerna kring redovisning är få vilket gör att kravet på redovisningsprofession och bedömning från redovisare och revisorer blir avgörande (Deegan & Unerman, 2011). Redovisningsprofessionen kan i sin tur dessutom vara olika utvecklad i olika länder och då IFRS 16 redan har kritiserats för att vara svår att tillämpa (IFRS Foundation, 2016b) kan detta medföra problem att tillämpa standarden på ett korrekt sätt vilket kan påverka jämförbarheten.

En konsekvens som setts utifrån implementeringen av IFRS 16 är hur standarden påverkar områden som inte är direkt kopplade till redovisning av leasing. De indirekta effekterna, som uppmärksammats i studien, visar att det är svårt att helt isolera den direkta effekten av IFRS 16. Införandet av standarden påverkar fler områden än de som IASB prognostiserat, till och med föreställningsramen har påverkats. I föreställningsramen 2018 (IFRS Foundation, 2018) kan man se att det skett en förändring i tillgångs- och skulldefinitionen, visad nedan.

	Tidigare definition	Reviderad definition
Tillgångsdefinition	A resource controlled by the entity as a result of past events and from which future economic benefits are expected to flow to the entity	A present economic resource controlled by the entity as a result of past events An economic resource is a right that has the potential to produce economic benefits
Skulldefinition	A present obligation of the entity arising from past events, the settlement of which is expected to result in an outflow from the entity of resources embodying economic benefits	A present obligation of the entity to transfer an economic resource as a result of past events An obligation is a duty or responsibility that the entity has no practical ability to avoid

Tabell 10. Egen tabell baserat på IASBs föreställningsram.

Det kan inte påstås att de här förändringarna direkt kan härledas till införandet av IFRS 16 men det kan påstås att förändringarna går i linje med IFRS 16 och löser en konflikt som annars hade kunnat uppstå mellan standarden och föreställningsramen. Det kan diskuteras om den tidigare definitionen innefattar de nya nyttjanderättstillgångarna medan den reviderade definitionen på ett tydligare sätt är anpassat till att innefatta en nyttjanderättstillgång. Detta då IASB nu benämner resurser som ekonomiska resurser vilket är en skillnad som gör definitionen bredare. Att säga att ekonomiska resurser är rättigheter vilka har potentialen att producera ekonomiska fördelar är ett resonemang som känns igen från förarbetena till IFRS 16 vilka har menat att leasingavtal ger företaget en rättighet att utnyttja tillgången för att skaffa sig ekonomiska fördelar (IFRS Foundation, 2016a). Likaså kan förändringen i den reviderade skulldefinitionen ses gå i linje med den tanke som IASB och FASB delade om att leasingavtal skapade en skuld då företaget genom leasingavtalet skapat en skyldighet att betala, vilken de inte på ett praktiskt sätt kan undvika (IFRS Foundation, 2016b). Införandet av IFRS 16 kan således ses som mer än en förändring av redovisning av leasing, det är ett nytt synsätt som även förändrar regleringens grundläggande principer.

Denna uppsats har bidragit till att ge ett antal svar, men den har också väckt ett flertal frågor, bland annat kring delar som inte studerats i samma utsträckning som exempelvis direkta effekter av kapitalisering och IFRS 16. Frågor väcks även kring hur jämförbarheten påverkas när standarden inte förmås att hanteras enskilt på grund av dess indirekta effekter och att den på så sätt blir beroende av andra standarder. Kan man verkligen säga att just IFRS 16 bidrar till en ökad jämförbarhet då?

6.2.1 Förslag på vidare forskning

Eftersom IFRS 16 är en relativt ny standard som infördes 1 januari 2019 har vi märkt att en hel del företag inte hunnit redovisa samtliga effekter av den nya standarden. Vad vi dock sett är att IFRS 16 inte bara medför direkta effekter på balans- och resultaträkning utan även indirekta effekter. Detta gör att standardens effekter blir svåra att isolera på grund av andra standarder och redovisningstekniska problem. Det hade därför varit intressant att ställa standarden i förhållande till regleringar kring de indirekta effekterna, såsom valutakursdifferenser och räntesatser, för att förstå vilken inverkan standarden har utöver de direkta effekterna, som är ett välutforskat område.

Ett annat område som hade varit intressant att studera är hur IFRS 16 kan komma att påverka leasingbranschen. Behovet av tillgångar kommer inte att förändras, men kommer leasing fortfarande vara en attraktiv finansieringsmetod eller kommer företagen i högre utsträckning välja att köpa sina tillgångar? Även de undantag som IFRS 16 tillåter kan vara intressanta att undersöka. Att leasingavtal som sträcker sig upp till 12 månader inte behöver redovisas som finansiell leasing kan exempelvis leda till att efterfrågan på dessa kortare leasingavtal ökar. Det hade därför varit spännande att genom intervjuer få förståelse för hur företagare ställer sig till dessa frågor.

Referenslista

Aegean Airlines S.A. (2019). Annual financial report - 1st January to 31st December 2018.

Tillgänglig via:

https://en.about.aegeanair.com/-/media/aboutaegean/ir/ir_announcements/2019/a3-notes-31-12--18-english.pdf?forceDownload=0 [Hämtad 3 maj 2019]

Ahold Delhaize. (2019). Annual report 2018. Tillgänglig via:

<https://www.aholddelhaize.com/media/8800/ahold-delhaize-2018-annual-report.pdf> [Hämtad 17 april 2019]

Ahold Delhaize. (2019). Restatement for the adoption of IFRS 16. Tillgänglig via:

<https://www.aholddelhaize.com/media/8952/2018-restatement-booklet-ifrs-16-dated-march-25-2019.pdf> [Hämtad 16 april 2019]

Air France KLM Group. (2018). Registration document 2017 - including the annual financial report. Tillgänglig via:

https://www.airfranceklm.com/en/system/files/ddr_air_france-klm_2017_va_0_1_0.pdf [Hämtad 17 april 2019]

Air France KLM Group. (2019). Registration document 2018 - including the annual financial report. Tillgänglig via:

https://www.airfranceklm.com/en/system/files/registration_document_air_france-klm_2018_va_def.pdf [Hämtad 15 april 2019]

Baker, C.R. & Hayes, R. (2004) Reflecting form over substance: The case of Enron Corp.

Critical Perspectives on Accounting, vol. 15, no. 6, ss. 767-785. Tillgänglig via:

https://ac.els-cdn.com/S1045235404000097/1-s2.0-S1045235404000097-main.pdf?_tid=64c78bb0-97eb-4fec-a243-b78145f512ff&acdnat=1555403323_0390f4fdcdbe5c78c91b5943a4008de3 [Hämtad 15 april 2019]

Beattie, V., Edwards, K. & Goodacre, A. (1998). The impact of constructive operating lease capitalisation on key accounting ratios. *Accounting and Business Research*, vol. 28, no. 4, ss. 233-254. Tillgänglig via:

<https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/00014788.1998.9728913?needAccess=true> [Hämtad 4 april 2019]

Bryman, A. & Bell, E. (2013). *Företagsekonomiska forskningsmetoder. Andra upplagan.* Stockholm: Liber.

Burgees, D.O., Volkan, A.G., Castellanos, J., Solarte, O., Afre, G., Ross, C. & Vasic, S. (2015). Proposed leasing standard: Impact on the airline industry. *Academy of Business Disciplines Journal*, vol. 7, no. 2, ss. 1-15. Tillgänglig via:

<https://www.ship.edu/contentassets/569211b0c6f243808c3c64f54e816cd2/proposed-leasing-standard--impact-on-the-airline-industry.pdf> [Hämtad 5 april 2019]

Centre for Aviation. (2019). Europe airline groups 2018 ranking: Lufthansa group still at the top. Tillgänglig via:

<https://centreforaviation.com/analysis/reports/europe-airline-groups-2018-ranking-lufthansa-group-still-at-the-top-456098> [Hämtad 2019.04.15]

Cornaggia, K.J., Franzen, L.A. & Simin, T.T. (2013). Bringing leased assets onto the balance sheet. *Journal of Corporate Finance*, vol. 22, ss. 345-360. Tillgänglig via: https://ac-els-cdn-com.ludwig.lub.lu.se/S0929119913000576/1-s2.0-S0929119913000576-main.pdf?_tid=dc71feb3-fb91-4f7a-9d13-5efa92eb6e64&acdnat=1544455877_d49a5a9bc8ea4ce7ddb5fc93615a7 [Hämtad 4 april 2019]

Deegan, C. & Unerman, J. (2011). *Financial accounting theory*. Andra europeiska upplagan. Maidenhead: McGraw-Hill Education

Deloitte. (2019). *Global powers of retailing 2019*. Tillgänglig via: <https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/global/Documents/Consumer-Business/cons-global-powers-retailing-2019.pdf> [Hämtad 15 april 2019]

Deutsche Telekom. (2019). *The 2018 financial year*. Tillgänglig via: http://report.telekom.com/annual-report-2018/servicepages/downloads/files/entire_dtag_ar18.pdf [Hämtad 23 april 2019]

Djurfeldt, G., Larsson, R. & Stjärnhagen, O. (2014). *Statistisk verktygslåda - samhällsvetenskaplig orsaksanalys med kvantitativa metoder*. Andra upplagan. Lund: Studentlitteratur AB.

EasyJet PLC. (2019). *Annual report and accounts 2018*. Tillgänglig via: <http://corporate.easyjet.com/~media/Files/E/Easyjet/pdf/investors/results-centre/2018/2018-annual-report-and-accounts.pdf> [Hämtad 4 april 2019]

Europeiska Unionen. (2018). *Redovisningsregler och redovisningsstandarder*. Tillgänglig via: https://europa.eu/youreurope/business/finance-funding/accounting/accounting-rules-standards/index_sv.htm [Hämtad 25 april 2019]

FAR. (2018). *IFRS 2018*. Stockholm: FAR AB.

Forbes. (2018). *The world's largest public companies*. Tillgänglig via: <https://www.forbes.com/global2000/list/#industry:Telecommunications%20services> [Hämtad 15 april 2019]

Gordon & Gallery (2012). Assessing financial reporting comparability across institutional settings: the case of pension accounting. *The British Accounting Review*, vol. 44, no. 1, ss 11-20. Tillgänglig via: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0890838911000928> [Hämtad 10 maj 2019]

Holt, A. & Eccles, T. (2001). Accounting for leasehold property in the UK: A triumph of substance over form? *Journal of Corporate Real Estate*, vol. 3, no. 3, ss. 232-247. Tillgänglig via:

<https://www-emeraldinsight-com.ludwig.lub.lu.se/doi/pdfplus/10.1108/14630010110811616>
[Hämtad 10 april 2019]

IFRS Foundation. (2016a). Project summary and feedback statement - IFRS 16 leases.

Tillgänglig via:

<https://www.ifrs.org/-/media/project/leases/ifrs/published-documents/ifrs16-project-summary.pdf> [Hämtad 7 maj 2019]

IFRS Foundation. (2016b). Effects analysis - IFRS 16 leases. Tillgänglig via:

<https://www.ifrs.org/-/media/project/leases/ifrs/published-documents/ifrs16-effects-analysis.pdf> [Hämtad 7 maj 2019]

IFRS Foundation. (2018). Project summary - Conceptual Framework for Financial Reporting.

Tillgänglig via:

<https://www.ifrs.org/-/media/project/conceptual-framework/fact-sheet-project-summary-and-feedback-statement/conceptual-framework-project-summary.pdf> [Hämtad 29 maj 2019]

Imhoff, E.A., Lipe, R.C. & Wright, D.W. (1991). Operating leases: Impact of constructive capitalization. *Accounting Horizons*, vol. 5, no. 1, ss. 51-63. Tillgänglig via:

<http://eds.a.ebscohost.com.ludwig.lub.lu.se/eds/pdfviewer/pdfviewer?vid=10&sid=61af8146-5ba0-4a36-b34a-ca23f5dd6d18%40sdc-v-sessmgr06> [Hämtad 3 april 2019]

Inditex S.A. (2019) Inditex group consolidated annual accounts as at 31 January 2019.

Tillgänglig via:

<https://www.inditex.com/documents/10279/619384/Annual+Accounts%2C+management+report+and+audit+report+2018.pdf/c8aca0aa-5885-fe0d-9809-8466fe8f60c6> [Hämtad 29 april 2019]

International Airline Group. (2019). Annual report and accounts 2018. Tillgänglig via:

<http://www.iairgroup.com/phoenix.zhtml?c=240949&p=irol-reportsannual> [Hämtad 25 april 2019]

J Sainsbury PLC. (2019). Preliminary results for the 52 weeks to 9 March 2019. Tillgänglig via:

https://www.about.sainsburys.co.uk/~/_media/Files/S/Sainsburys/documents/reports-and-presentations/2019/preliminary-results-2018-19.pdf [Hämtad 2 maj 2019]

Jafaar, A. & McLeay, S. (2007). Country effects and sector effects on the harmonization of accounting policy choice. *Abacus*, vol. 43, no. 2, ss. 156-189. Tillgänglig via:

<http://eds.a.ebscohost.com/eds/pdfviewer/pdfviewer?vid=4&sid=4ab5778e-6adb-46df-9f9b-0575745794be%40sdc-v-sessmgr05> [Hämtad 10 maj 2019]

Johansson, K. (2010). Substance over form - en redovisningsrättslig studie. Stockholm: Jure Förlag.

Lufthansa Group. (2019). Annual report 2018. Tillgänglig via:

<https://investor-relations.lufthansagroup.com/fileadmin/downloads/en/financial-reports/annual-reports/LH-AR-2018-e.pdf> [Hämtad 4 april 2019]

LVMH. (2018). 2018 reference document, 2018. Tillgänglig via:
https://r.lvmh-static.com/uploads/2019/03/document-de-reference-2018_va_interactif.pdf
[Hämtad 3 maj 2019]

Magiru, A. (2017). The leasing contracts and their historical evolution from biblical to modern times. *Economics, Management & Financial Markets*, vol. 12, no. 2, ss. 270-278.
Tillgänglig via:
<http://eds.a.ebscohost.com.ludwig.lub.lu.se/eds/pdfviewer/pdfviewer?vid=5&sid=61af8146-5ba0-4a36-b34a-ca23f5dd6d18%40sdc-v-sessmgr06> [Hämtad 8 april 2019]

Marton, J., Lundqvist, P. & Pettersson, A. (2016). IFRS i teori & praktik. Fjärde upplagan. Stockholm: Sanoma Utbildning AB.

Marton, J., Lundqvist, P. & Pettersson, A. (2018). IFRS i teori & praktik. Femte upplagan. Stockholm: Sanoma Utbildning AB.

Marton, J., Sandell, N. & Stockenstrand, A.K. (2015). Redovisning - från bokföring till analys. Första upplagan. Lund: Studentlitteratur AB.

Metro AG. (2019). Annual report 2017/2018. Tillgänglig via:
https://reports.metroag.de/annual-report/2017-2018/servicepages/downloads/files/entire_metro_ar1718.pdf [Hämtad 29 april 2019]

Morales-Díaz, J. & Zamora-Ramírez, C. (2018). The impact of IFRS 16 on key financial ratios: A new methodological approach. *Accounting in Europe*, vol. 15, no. 1, ss. 105-133.
Tillgänglig via:
<https://www.tandfonline-com.ludwig.lub.lu.se/doi/pdf/10.1080/17449480.2018.1433307?needAccess=true> [Hämtad 4 april 2019]

Norwegian Air Shuttle ASA. (2019). Annual report 2018. Tillgänglig via:
<https://www.norwegian.com/globalassets/ip/media/about-us/company/investor-relations/annual-report-norwegian-2018.pdf> [Hämtad 18 april 2019]

Orange. (2018). Consolidated financial statements - year ended December 31, 2017.
Tillgänglig via:
<https://www.orange.com/en/content/download/46100/1357482/version/4/file/2017%20Consolidated%20financial%20statements%20-%2016.04.2018.pdf> [Hämtad 23 april 2019]

Orange. (2019). Consolidated financial statements - year ended December 31, 2018.
Tillgänglig via:
<https://www.orange.com/en/content/download/49464/1399807/version/2/file/2018%20Consolidated%20financial%20statements.pdf> [Hämtad 23 april 2019]

Paik, D.G.H., van der Laan Smith, J.A., Byunghwan Lee, B. & Yoon, S.W.. (2015). The relation between accounting information in debt covenants and operating leases. *Accounting Horizons*, vol. 29, no. 4, ss. 969-996. Tillgänglig via:

<http://web.b.ebscohost.com.ludwig.lub.lu.se/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=11&sid=0991ac1d-4c42-4e54-9436-176dbfa5bd37%40sessionmgr104> [Hämtad 8 april 2019]

SFF. (2015). Sveriges Finansanalytikers Förening. Finansanalytikernas rekommendationer. Upplaga: 2015. Vingåker: Linderoths Tryckeri.

Telecom Italia. (2019). 2018 annual report. Tillgänglig via:
https://www.telecomitalia.com/content/dam/telecomitalia/en/archive/documents/investors/Annual_Reports/2018/TIM-Annual-report-2018.pdf [Hämtad 2 maj 2019]

Telefonica, S.A. and its subsidiaries. (2019). Auditors report, consolidated annual accounts, and consolidated management report at December 31, 2018. Tillgänglig via:
<https://www.telefonica.com/documents/162467/141705152/Consolidated-Annual-Accounts-2018.pdf/77b76a1f-eb3f-e1e9-9307-827d36585208> [Hämtad 23 april 2019]

Telenor Group. (2019). Annual report 2018. Tillgänglig via:
<https://www.telenor.com/wp-content/uploads/2019/03/iPDF-Annual-Report-2018-Q-d11fb28d6cbf924304674f219b382b01-1.pdf> [Hämtad 6 maj 2019]

Telia Company. (2019). Bringing the world closer - annual and sustainability report 2018. Tillgänglig via:
<https://www.teliacompany.com/globalassets/telia-company/documents/reports/2018/annual-report/telia-company--annual-and-sustainability-report-2018.pdf> [Hämtad 14 maj 2019]

Tesco PLC. (2019). Interim results 2018/19. Tillgänglig via:
<https://www.tescopl.com/media/475153/tesco-plc-interim-results-1819.pdf> [Hämtad 16 april 2019]

Tesco PLC. (2019). Introducing IFRS 16. Tillgänglig via:
<https://www.tescopl.com/media/754270/tesco-plc-introducing-ifrs-16-presentation.pdf> [Hämtad 15 april 2019]

Thomasson, J., Arvidsson, P., Carrington, T., Johed, G., Lindquist, H., Larson, O. & Rohlin, L. (2013). Den nya affärsredovisningen. Nittonde upplagan. Stockholm: Liber AB.

Zamora-Ramírez, C. & Morales-Díaz, J. (2018). Effects of IFRS 16 on key financial ratios of Spanish companies. *Estudios de Economía Aplicada*, vol. 36, no. 2, ss. 385-406. Tillgänglig via:
<http://eds.b.ebscohost.com.ludwig.lub.lu.se/eds/pdfviewer/pdfviewer?vid=4&sid=2dbe2ad2-0785-4764-a232-4f7a85d36165%40sessionmgr103> [Hämtad 4 april 2019]

Zeff, S.A. (2007). Some obstacles to global financial reporting comparability and convergence at a high level of quality. *The British Accounting Review*, vol. 39, no. 4, ss. 290-302. Tillgänglig via:
<http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.212.6842&rep=rep1&type=pdf> [Hämtad 10 maj 2019]